

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL” BUCUREȘTI, BREZOIANU 23
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inserisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:

autorități și instituții 1000 lei
de onoare 500 „
particulari 220 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘTI I Str. Brezoianu 23-25
TELEFON 3.30.10

APARE SĂPTĂMĂNAL

PREȚUL 5 LEI

ANUL XLVIII • Nr. 49

SAMBATA 9 Decembrie 1939

Redactor responsabil: Mihai Niculescu

Presimfire

Din ciclul „Renașterea”

Aștept ceva și nu știu ce să-mi vină
Și gându 'n așteptare stă ca 'n ploae.
Și ca o ramură cu fructe plină
În greutatea lui mi se 'ncovoae.

E poate presimțirea că degeaba
Cu sufletul pândesc în astă seară
Ecoul unui pas pe care graba
Să-l mână cu neliniște pe scară.

O pasăre de noapte răcătă
Plutește pe de-asupra ca o barcă,
Iar o gondolă pe canal imită
Florul falfăitului ei, parcă.

N. DAVIDESCU

Nora Steriadi.

Cina cea de taină, mozaic

Pentru „Albatroși”

de SIMION STOLNICU

Mulți admit că omul își poate perpetua existența de poet sau teoretician al genului poetic, odată intrat la front, în campanie; se feresc totuși, a se întreba cum? Alții își vor pune problema, dar grăbiți să se consoleze își vor spune că existența aceea se perpetuează sub forma letargiei.

S'ar părea că vremurile acestea aduc vreo câteva semne de întrebare speciale pentru literatura românească pornită dintr'un spirit eminent liric. Cum se poate concilia spiritul la vârsta strălucită a poeziei și a pamfletului, cu scrierea baionetelor? Scrierea aceea insoțită de unele explicații caracteristice la auzul cărora poți să cunoști în ce măsură faci sau nu parte dintre sensibili... Întrebarea nu ar părea o noutate, nu-i așa? Armata n'a fost niciodată foarte ușoară pentru cine a publicat versuri. În pâinea cazonă nu s'au putut înfige prea repede lumânările de nuntă ale poeziei...

Un foarte prețios confrate, un scriitor de avangardă, până mai ieri, cu toate frumoasele amintiri ce ne legau și protestau din scoarta zarzării celor douăzeci de ani ai noștri, îmi spunea în față că mă detestă. De ce? „Fiindcă, îmi spunea dânsul, ca un băiat de pravălie mereu ai grijă să-ți faci câră și să te „dichisești”... A mai adăugat că nu mă mai poate aprecia decât așa ca pe un copac...”

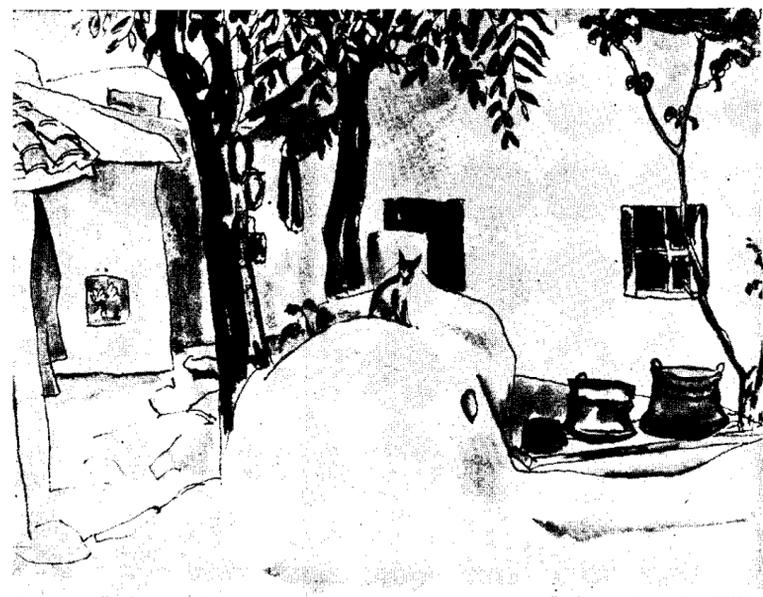
Din zel pentru cunoașterea suprarealismului am susținut aceasta. Acum câteva zile, scriitorul, transformat de consecințele câtorva blestemății comise — cred — sub imperiul ideologiei sale vitaliste, strâns într'un palton datorit unui succes literar binemeritat, palton chipes care nu va sta în iarna sale la naftalină, m'a găsit, gustând liniștit o fărâmă de permisie în haina mea de ostaș. Pentru întâia oară, omul din subsemnatul l-a înduioșat. A declarat pentru mine și cei de față: „Se știe că este o catastrofă să fii poet și să faci armata!”

Îl iubesc ca și înainte pe scriitorul acela și sunt prea bucuros de a fi găsit, oricum, o punte spre sufletul lui, chiar sprijinită pe o constatare a sa de un adevăr relativ. După unele indicii, nelalocul lor aci, prietenul află destul de târziu că devotatul său își preparase antenele născându-se pentru înțelegerea poeziei pe-atunci pe când ar fi putut, cu mai multă utilitate pentru vremuri oblice, să urmeze școala de piccolii. Ne aflam într'o casă munteană, câmin de popas... Mă așezasem cu sfială, pe un divan și aveam în buzunarul vestonului cu vîpșcă albastră, „Universul Literar” cu o poezie ilustrată de Volnec. În rîndurile acelei poezii doream străvechea armonie a vieții dela punctul ei primordial din totalitarul azur salmastru de sub cer...

— Lăsați-l să doarmă nefe...

N'am protestat și asta ca să nu mi se reproșeze minciuna pleoapelor închise ce o socoteam necesară dintr'un fel de dichiseală a atitudinii orizontale. Altfel, regret că nu m'am explicat mai bine confratelui care ar fi plătit acum unui virtuoz — dacă nu exagerez — să-mi cânte o divină ber euse.

(urmăre în pag. 8-a)

Ștefan Dimitrescu.

Curte tătarească

Ortodoxismul liriceii gândiriste

de GH. VRABIE

Intr'una din zile, marele cugetător creștin, Fericitul Augustin se plimba pe marginea mării, cufundat asupra tainei dumnezeiești. Deodată, oprit în loc de frumusețea razelor aurii aruncate pe imensitatea mării ca și de fiorul ce l-i dădea sbuciumul neistovit al valurilor, s'ar fi adresat naturii astfel: „O, natură! Tu ești Dumnezeu meu? Poți tu da liniște sufletului meu? la care valurile agitate îi răspund: Quare super nos, quare super nos, non sumus Deus tuus”. Augustin ridică ochii spre cer și întrebă: „Tu soare, lună, voi stelelor sunteți voi Dumnezeu meu? Puteți voi da liniște sufletului meu? O armonie minunată fu răspunsul și un glas care zise: „Noi nu suntem Dumnezeu tău. Suntem numai creaturile tale. Noi nu putem da pace sufletului tău: quare super nos, quare super nos”. Sfântul căută mai sus. Privirile ochilor minței sale pătrunzând până la spiritele care stau înaintea tronului dumnezeirii, puse aceiași întrebare și căpătă același răspuns: „quare super nos, quare super nos”. Atunci sufletul său se înalță mai sus de natură și de toate spiritele, mai sus de toată făptura și apropiindu-se de tronul lui Dumnezeu liniștit și prosternat zise: „Numai tu ai dat parte sufletului meu, de aceia numai tu ești Dumnezeu meu și numai în tine este liniștea veșnică”.

Mi se pare că sub semnul marelui sbucium al fericitului scriitor creștin, amintit de noi mai sus, stă o bună parte din creația literară a „Gândirei”.

Sublimi cântăreți ai șesurilor și darurilor pământului, ai naturii ca și ai sufletului românesc contemporan în marea tradiție a neamului ar fi o curată apostazie a ideii de progres; că, plecând dela o estetică pur normativă, de simplă construcție logică, se ajungea la decretarea că o evoluție a poeziei române, o încadrare a ei în modernism, se poate face nu

Dumnezeu ca izvor al frumuseții, ei nu pot fi decât simpli mijlocitori. Și a mărturisi întru El nu era și nu este decât un glas fundamental al existenței lor ca scriitori.

*
Bipolaritate creaționistă. De am arunca o privire fugară deocamdată, pentru a reveni mai pe larg în altă parte, numai asupra titlurilor de opere poetice gândiriste, am vedea că suntem isbiți de o constantă predominanță caracteristică. Deoparte pământului țării și de alta un cer românesc. Deoparte găsim titluri de volume ca acestea: Șesuri natale și Darurile pământului; Din țara Zimbrului și Părgă; Pe Argeș în sus, Satul meu și Limpezimi; Lângă pământ și Cartea țării; La câmpăna apelor și Lăuda somnului; Plângă Strâmbă lemne ori Bulgări și Stele... iar de altă parte: Țara de peste veac; Poeme cu ingeri, Destin și Urcuș; Biserica de altă dată și Celălalt tărâm; Drumul spre stele ori La Curțile dorului și La poarta din urmă, Leagăn cu ingeri...

Bipolaritatea aceasta creaționistă, ca să-i spunem astfel, deoparte pământul, de alta cerul, iată tematica liriceii gândiriste. Cu rădăcini ce vin din brazda reavănă a țării, din neguri de vremi și străfunduri de suflet, pentru a străbate misterul intangibilei divinități și a fi colorată de albastrimea cerului nostru — pe această axă cu poli atât de îndepărtați, a lumii de aici și a celeilalte de dincolo, se fixează întreaga sensibilitate gândiristă.

Lăsând la o parte faptul că multora li se părea altă dată că o regăsire a sufletului românesc contemporan în marea tradiție a neamului ar fi o curată apostazie a ideii de progres; că, plecând dela o estetică pur normativă, de simplă construcție logică, se ajungea la decretarea că o evoluție a poeziei române, o încadrare a ei în modernism, se poate face nu

Poeți și poezii

de OCTAV ȘULUȚIU

Există poezi și deosebit de ei există poezie. Operele lirice se pot judeca în sine, sau raportate la creatorul lor. Aș spune chiar că există poezii și poezie. Sau poate că nu se poate vorbi de Poezie (sau Poezia), ca un concept general și universal aplicabil. Fiindcă poezia nu e niciodată aceeași. Ea își modifică identitatea dela caz la caz, dela o realizare la alta, dela un creator la altul.

Nu există deci poezie, ci poezii și între ele sunt diferențe profunde, nu de grad ci de esență.

Pentru a vedea ce deosebire este între poet și poezie voi porni dela un exemplu.

Sunt unii care — nu-mi place să le spun poeți! — au scris poezii multe și ele au dispărut în întunericul anoni-

matului și al uitării. Cine mai știe ce opere a publicat Félix Arvers spre exemplu? Și totuși el a scris volume de versuri, a scris poezii destule. Dar nici măcar istoria literară nu-l înregistrează. Doar antologiile mai cuprind o poezie a lui: una singură; e celebrul său Sonet, atât de cunoscut și pe bună dreptate, pentru că e atât de frumos, de realizat:

Mon âme a son secret, ma vie a son mystère:
Un amour, éternel en un moment conçu.
Le mal est sans espoir, aussi j'ai dû le taire,
Et celle qui l'a fait n'en a jamais rien su.

Hélas! j'aurais passé près d'elle inaperçue,
Toujours à ses côtés, et pourtant solitaire,
Et j'aurais jusqu'au bout fait mon temps sur la terre
N'osant rien demander et n'ayant rien reçu.

Pour elle, quoique Dieu l'ait faite douce et tendre,
Elle ira son chemin, distraite, et sans entendre
Ce murmure d'amour élevé sur ses pas;

A l'austère devoir pieusement fidèle
Elle dira, lisant ces vers tant remplis d'elle:
„Quelle est donc cette femme?” et ne comprendra pas.

Poezia aceasta, în care atât de discret a știut să exprime ideea iubirii tăcute, pe care jemeia care a provocat-o nu o va ști niciodată, e tot ce rămâne din Félix Arvers. Alături a izbucit el să creeze bun. Dar ea va rămâne mereu.

În fața acestuia să ne gândim la un poet mare, la Ch. Baudelaire spre ex! Les fleurs du mal sunt o culegere în care unghitul de realizare al poezii-lor poate fi variabil, unele fiind geniale, altele mai puțin geniale, unele frumoase, altele mai mult, altele mai puțin frumoase, unele perfecte, altele și mai perfecte, dar toate rămân, toate sunt valabile esteticește, toate înfruntă timpul, toate interesează. Les fleurs du mal nu pot fi despuiate pentru a pune într'o antologie una sau două poezii din volum. Întreg acesta este, în sine, o antologie! Ba pot spune că el depășește antologia, o desființează, neagă principiul însuși al ei.

Căci ce este o antologie? În definiția ei cea mai strictă ea e o culegere de capodopere, o culegere a celor mai bune opere ale tuturor scriitorilor dintr'o literatură. Dar cum am putea scoate din opera lui Ch. Baudelaire, a lui Victor Hugo, a lui Mallarmé sau a lui R. Maria Rilke două, trei sau și zece poezii și le-am pune într'o antologie, fără a-i mutila, fără a falsifica înțelegerea operii lor? Într'o antologie se pot strănge cele mai frumoase poezii ale unor autori care n'au scris decât două, trei, sau zece — sau numai una! — asemenea capodopere.

Dar dacă ar trebui să punem într'o antologie pe Baudelaire, ar trebui să punem acolo trei sferturi din Les fleurs du mal, dacă nu chiar tot volumul. Din volumele de lirică ale lui V. Hugo se poate extrage numai din el o vastă antologie de câteva zeci, dacă nu peste o sută de poezii! Din opera poetică a lui Paul Verlaine nu s'a făcut o antologie de câteva sute de poezii? Există poezii de antologie, cum e un Félix Arvers, un M. Rollinat, un Albert Glatigny, un Anatole France — ca poet liric, — un François Mauriac — tot ca poet liric, — dar există alții care nu pot intra în antologie, fiindcă opera lor e propria-le antologie, singura antologie pe care singuri și-au creat-o, antologie pe măsura lor.

Trăesc poezii, da, trăesc poezii izolate de o operă poetică. Ele viețuiesc independent de personalitatea poetului și desprins din opera lui care e în general mediocră.

Dar există poeți! Poeziile acestora își trag valoarea dintr'o personalitate subiectivă puternică, dintr'o

Liceu

Memoriile lui Traian Fugaci

Sunt ani... și poate timpul se ntoarce ca un fum,
De văd prin ceața albă tot drumul meu de școală,
Ce-și cerne rar tristetea în inimă, acum,
Când simt bătaia aspră în tâmpla tot mai goală.

O, zile insorite ce ne priveau prin geam,
Plimbându-și clara umbră în clasele tăcute!
Un cârăbuș de aur îl bănuiam pe-un ram,
Sfidând tăcerea noastră cu aripi desfăcute.

Pe săli cu tropot dulce, mi-apare pedagogul,
Tuncea unui prieten cu glasul grav și trist;
Șopteam cu teamă, poate ne-apasă catalogul
Sau umbra grea și neagră a lui Arioivist.

Corole de imagini, geometrii în spațiu,
Și-acelaș fum de vise, de gând și de țigări,
Cu vocea răgușită scandarăm din Horatiu,
Sau punem la istorie absurde întrebări.

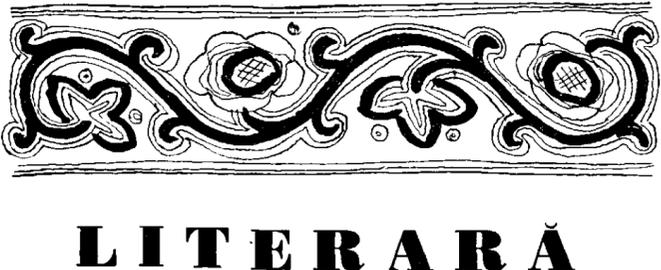
Trecutu-i ca o scoică în care sună marea,
Când merg cu gându'n urmă la primele iubite.
Rămâne sumbră fruntea și tremură cântarea:
Intâia halbă goală, în cărciumi mici, doșite.

Sunt ani... azi moare zăua pe-o filă de hârtie,
Mă'nchin la alte chipuri, alți ingeri îi desmierd;
Liceul meu, te bănuim în aură străvezie,
Severa ta blândețe, încep încet s'o pierd.

STEFAN BACIU

(Urmare în pag. 5-a)

(Urmare în pag. următoare)

CRONICA

LITERARĂ

In „coroana“ sa lirică, aflată la loc de cinste în *Antologia palatină*, Meleagru din Gadara se scuză că dela poeta Sappho a cules numai câteva „flori“: „De la Sappho, puține flori am luat, în schimbul sunt trandafir“.

Puține poezii, dar excelente! Ar fi putut lua și numai una care, fiindcă era trandafir, față de altele culese de pe câmp, prețuia desigur, mai mult.

Iată principiul antologiei formulat cu un secol înainte de era noastră, în rafinată literatură alexandriană. Și principiul operează și astăzi, subtil ca în ziua lui dintăiu, pentrucă noi îl aplicăm nu numai când este vorba să întocmim o culegere cu cele mai frumoase poezii, — ci și când citim un volum de versuri. Dintr-o ereditate bi-milenară de cultur, împărțim buchetul, în fetușe flori, după speța fierărei: iubitorul de flori de câmp admite și cicoare, garoafe, margherite, levănțică și scânteoare, dar în fruntea coroanei va căuta să așeze un superb trandafir de seră, dacă îl găsește. În buchetul d-nei Ana Luca sunt tot soiul de flori, flori adevărate de antologie pe care specialistul le va clasa, iar îndrăgostitul de culori și miresele le va prețui după preferință. Iată o mireasmă îndepărtată, ca un ecou:

*In colțul meu, uitat, provincial,
In care liniștea creștea cu buruienile,
In ceaur sfânt când liniștea își culcă
Iosteneala*

*Era surâsul de îndurare al
Domnului,
Lacrime dulci de lumină a somnului,
Aleaun' palme calde adunate,
Pe inimă cu palme calde apăsat.*

(pag. 7)

*Firave tremurări de petale, de o
culoare albastruie parcă:*

*Aș vrea să fie un apus de soare
Lin ca un falfăit de-aripi, îndepărtat;
Pe un cer potolit ca o tertare
Plopi negri să danseze de'nchinat*

(pag. 9)

Să ne oprim la altă floare de un aspect întunecat, turburător și totuși captivant:

*Și află mamă, că stelele nu te-au
uitat,
Că vin și acum, toate, pe înserat,
Așa cum cântecul tău le-a năuțat;
Și se uită cu întrebare, afună,
Unde a fost odată pragul scund.
Dar să știi că nu mai e nici pragul și
nici casa, mamă,
Unde-s? Poate tu, de acolo, le știi
mai bine de seamă.*

(pag. 17)

Un lujer sfios se abate peste ochii melancolici:

*Liliacule,
Sărucule,
Zădrențărosule
Neprietenosule,*

*Ce puțin ți-e sub cer pomana!
Tu semeni cu fetița de demult, Ana.*

(pag. 21)

Iată și floarea toamnei, căreia autotarea îi spune și numele, crisantema în ale cărei petale de fum întrezărește o dureroasă defilare simbolică pentru existența omenească.

*Vin printre noi mereu chipuri
[omenești.
Răsar pe tavan, în copaci pe ferești,
Unele stau mai mult, altele pier
[numai cât te-ai uitat,
Au venit, te-au privit și s-au spulberat.
Noapte, noapte, când ai să-ți iei
[blestemul înapoi,
Ca să putem vedea cine-i pe lângă
noi?]*

(pag. 40)

Cine vrea să se desfete mai departe culegând, va merge până la deicatul „Post-scriptum“, prin care își va răspunde la nedumerirea de a fi văzut buchetul numit, „Candelă“.

*Iar candelă ce însămi am aprins
Cu jar din vatra inimii, păzită,
Fiori adevărate de antologie pe care
specialistul le va clasa, iar îndrăgostitul
de culori și miresele le va prețui după
preferință. Iată o mireasmă îndepărtată,
ca un ecou:*

*Florile d-nei Ana Luca n'au crescut
altundeva decât în suflet și acolo ca
și amintirile, ele se puteau ofili. Iată-
le strâns în coroana trandafir a ver-
sului, aceste mălucitoare amintiri, și
asupra lor, ca să nu se stingă, ca o
candelă, va veghea poezia.*

A face din viață poezie, spre a nu se sfârșea, este nu numai o idee îmbrăcată într-o metaforă pe coperta unei cărți, dar și o credință și o dragoste. Aceste virtuți profunde ale vieții frumoase fac din d-na Ana Luca o autoare, îi dau rangul pe care l-a nădăduit.

Literatura noastră cunoaște astăzi tipul de scriitor caracterizat total printr-un element autohton: Erismul. Acest principiu de creație se manifestă nu în poezie, unde nu ne-ar mira, ci în proză, unde îl acceptăm mai puțin prezența. Dar prin fenomenul Erismului: literatura epică de după război a ieșit de sub controlul criticii, ale cărei discriminări rămân neputincioase în fața aprobării masei (mese de ciliatori). Pe drept cuvânt, un romanțar popular, ca d. Ionel Teodoreanu nu acordă interes la ce se scrie despre cărțile d-sale, din moment ce ele îndeplinesc condiția de penetrație maximă în public. Trebuie să fie un criteriu de valorificare și în consumația literară, și rămâne să se vadă că rezistențe se datorează teaderența criticii. Despre o greșală a publicului nu se poate vorbi cu o toată convingere, din moment ce același public s'a dovedit divers, orientat în mai multe sensuri către producția literară modernă.

ANDRASIU MARIUS LUCIAN

*Și ieri ai plâns ca astăzi,
și mâini ca ieri vei plânge*

*Durerea-ți este pruncul
ce soarta ți l-a dat.*

(Dvs. credeți că scriți poezie tradiționalistă. Nu este ușor de spus ce este poezia tradiționalistă.

Dacă vă gândiți, de pildă, la d. Ion Pillat, căutați să înțelegeți poezia d-lui Ion Pillat, și dacă vă convine, puteți s'o luați de model. Se poate începe ucenicia după un model; talentul, dacă există separă apoi originalul de influență. Mulți poeți au debutat prin supunerea la model atât de netă, încât producția lor se confunda cu a maestrului. Tradiționalismul mai înseamnă însă și cultură, nu în sens istoric, ci în înțeles spiritual: cultura ca sumă de bunuri ce se transmit. Sunt și pentru poezie valori ce se pot lua din trecut, din vieții și opere, ridicate de alții la gradul de norme, sunt exemple de creații durabile: căutați-le!).

VIDIU MARIAN

*Sfios se'naltă o cântare,
Alăt de dulce și pustie
Incătușindu-mi viața toată,
In mreje de melancolie.*

(Din multe poezii ce ne-ați trimis, am reprodus numai o strofă, fără să o scotim mai bună decât, altele.

Dvs. compuneți versuri, ca școlarii în liceu, în urma lecturii lui Eminescu, Vlahuță, Iosif... Ceeace nu înseamnă nimic: nici că aveți talent, nici că nu aveți. Sfatu: nostru

ANTOHI ANATOLIE

*Incerc să-mi adun gândurile risipite
Pe cărările vieții
Să le strâng la un loc și să le judec pe
toate.*

*Gândurile mele, dorurile mele
Acum înțeleg altfel bucuria și răsul
Și lacrima tristetii.*

(Compunerile trimise nu meritau să fie pomenite, intr'atât sunt de neînsemnate. Întâmplarea face totuși să vă comentăm. S'a nimerit anume să scrieți două versuri de o calitate specială. Versurile dela sfârșitul fragmentului citat:

*Acum înțeleg altfel bucuria și răsul
Și lacrima tristetii.*

sunt din categoria celor care pot fi scrise de poeții mari de orlunde.

La Rilke depădă, s'ar putea întâlni întocmai aceste versuri. Nu vrem să spunem că ați plagiat. Este o simplă întâmplare.

Ana Luca: Candelă, versuri. Colecția „Universul literar“ 1939 M. Eliade: Fragmentarium, Editura „Vreeme“, 1939

Cazul d-lui Mircea Eliade plectază cu totul favorabil pentru cititorii din ultimul deceniu. Același public fascinat de lirismul medievist, consumă fabril și producția d-lui Eliade, scriitor de alt tip, decât să zicem, al d-lui Ionel Teodoreanu.

D. Mircea Eliade constituie prin excelență, tipul scriitorului teoretic. Dacă am încerca să-i găsim ascendența în îngusta noastră istorie literară, am da peste unele nume cu care ar suporta asemănare. Dar apropierea n'ar sluji caracterizării pe care o încercăm acum, cu prelușul volumului „Fragmentarium“. Viziunea teoretică a d-lui Eliade poartă în ea însăși noutatea ca pe un simulent. Teoria este d-sa o forță de ansamblu, o totalizare, similară ce tendință, cu celălalt fenomen, al Erismului, cu care își ispuță dominația publicului.

D. Ionel Teodoreanu a pus în circulație tipul de personaj liric; d. Mircea Eliade poartă acela de personaj teoretic. Ar merita să cercetăm în ce măsură cele două tipuri diferă; părerea noastră este că nu se opun. Raportându-le deoptrivă, la public și la creație, ele se completează mai curând. Tipul teoretic duc mai departe și încoronază eforturile tipului liric. Deoarece caracteristică amsundora este efortul, adică lupta temperamentală cu obstacolele de integrare în viață. Personajele d-lui Teodoreanu luptă să se integreze într-un cosmos natural, — simbolic, — văzut. Ele văd lumea, — pesagi, perfecțiunile formale, starea de triumf a tinerții, imperatiile erotice ale vârștelor, miracolul vegetal, am spune, al adolescenței, — demonia irezistibilă a frumuseților exteriore, etc. și în această lume simt impulsia tragică de a pătrunde, de a deveni tot una cu ea. Încearcă o omologare laică, stărnită de un demon tot laic, al sângelui lănar și al chipului frumos. Metoda acestei omologări nu poate fi alta decât metafora, intrucât demonia autorului pornește dela chip, dela ceea ce vede în afară de el, ca fiind turburător, stricator de echilibrul echilibrul se restabilește printr-o metaforă: chipului demonic i se substituie altul, zeesc.

Pentru aceea s'a spus că personajele d-lui Teodoreanu par nenațurate: romanțierul tînde s'o schimbă rangul de demon; în acea de zei, de oarece demonii ucid iar zeii protejează.

Tot dela o demonie pornește și d. Mircea Eliade, neavând însă nimic cu demonia lumii vizibile. D-sa nu vede nimic din spațiul concret al lumii fenomenale ci, ca și d. Camil Petrescu, dela care împrumută geos expresia, d. M. Eliade „vede idei“.

O altă demonie, firește, adâncindu-se

fără limită, în lumea interioară. Ceca ce d. M. Eliade a dat la iveală până acum din spațiul neucidian al acestei lumi fără chip, formează conținutul unei pagini întinșate de bibliografie, unde se ațătură eseuu lângă roman, studiu lângă jurnal intim, cultură lângă povestire. Intreaga operă poartă marca luminoasă a demonei interioare. Dela un gen la altul, trecerea nu întâmpină obstacol, de oarece lectorul va fi înlesnit de prezența activă a aceleiași metode de elaborare.

Metoda d-lui Mircea Eliade se sprijină tot pe un principiu de omologare, dar ea nu este și nici nu poate fi metafora. Autorul declară chiar, într-o notă din „Fragmentarium“ că nici nu înțelege metafora, că „n'a izbutit o singură ametaforă în viață“. O explicație plauzibilă găsește totuși metaforsimul: îl asimilează cu orgia.

În acest caz insul metaforsim se mântue de demone prin dispariția sa în voluptatea deslăntuită. Dar resorbirea unității în ansamblu nu este principiu de artă, așa încât conceptul de metaforă-orgia cade, respins de ceterică. Putem admite mai curând metafora chip, a cărei virtute demurică consistă în transformarea demonicului în zeu.

Zelificarea, desigur, aplică un principiu esențial de omologare, — și ea corespunde din planul ei plastic, în planul interior teoretic, metodei semnelor, propus de d. Mircea Eliade.

Metafora, ca zelificare, constituie și ea un semn, ea este chip, figură solară, obraz geometric, desprins dintr-un cosmos vizual, — dar d. Mircea Eliade dă altă semnificație semnului. Semnul n'are chip, adică nu are valoare prin ceea ce este el, nu este nici frumos, nici urt, nici mic nici mare; semnul este simbol, o indicație pentru altceva, care nu poate să se infățese niciodată cu chip, pentru că este esență pură, spiritualitate. Această esență pură nu se cuprindă nici în om, fiindcă și el este vedenie, ca este dincoace de om; el se simte despărțit de ea, constată că tînde spre ea, că nu poate trăi deajuns în sine și pentru sine, ci că sensul său este să iasă din sine, intenția sa este spiritualitatea. Numai este vorba de primatul chipului ci de primatul spiritualității.

Și după cum principiu vedeniei, ducea spre o depășire, spre o anulare a demonicului chip, prin zelificare, de asemeni și principiu teoretic al interiorității, tînde spre o depășire a sa prin spiritualitate. Ca și chipul și datul interior teoretic este tot un demon: demonul interior care se manifestă prin nesățiată de sine, și prin voința de a fi ceea ce se satisface prin sine.

ILARIU NICOLAESCU-RACOVITA

*In timpul liniștei ferice
N'aveam în gând nici pic de dor;
Priveam ca stelele să pic
Și urmele să le ador.*

(Vă spunem fără înconjur, că versurile sunt banale, nescuzabile nici la vârsta de 19 ani. Dacă veți ajuge poet, — noi n'avem nici un indiciu despre vocația dvs., — a-aceasta se va întâmpla fiindcă veți scrie cu totul într'alfel. Cultura și experiența vă va învăța cum.)

TRAIAN POPESCU-COBIA

*Doruri căburite în amurg de seară
Peste zăib, din visuri iniștea incule:
Undeva — în suflet — nerăbdarea suie
Zor ce rupe'n drumuri depărtări de ceară.*

*Imina se sbate — n'are nici o știre:
Nimeni nu mai poate s'o nituie'n cuie
Căci din lumi ce'njuru-mi nu vor să apuie
Răsare porțița prinsă'n amintire...*

(La rest, renunțăm, fiind mai slab. Aveți cuvântul nostru de incurajare. Sperăm că ne veți trimete bucăți deplin încheigate).

MIHAIL GH. DRAGODAN

*Cad frunzele de vișini
Din ramurile frânte;
Lin sufletu-mi rechiamă,
Iuzite-i sfinte;
Ce dulce, se destramă
Icoanele trăite !...*

*Cad foile pe strășini,
De vânturi asvârlite !
Din zare, toamna trece
Pe ape și pământuri...
Podobeale pădurii
Se scutură de vânturi !...*

Astfel se pronunță sensul transcendent al vieții interioare, al cosmosului imuzibil. Existența este considerată imposibilă fără transcendență; adică fără esență. Omul există, dar el știe că ar fi putut să nu existe, și în mod absolut sigur știe că va înceta la un moment dat să existe. Despre lume nu șie însă nici că n'a mai existat și nici că nu va mai exista. Mai de grabă cosmosul ar putea să fie în eternitate; el este esență; ceea ce este, fără să sfârșească și fără să fi început.

Această diferență între existență și esență, o înregistrează omul interior, cu o capacitate de suferință extraordinară. El se postulează în însăși această suferință.

De aici începe să trăiască. Trăirea sa debutează prin constatarea spărturii, a despărțirii dintre om și cosmos și conținutul său îl constituie efortul de întindere a unei punți omologale. Omul trăește sub categoria transcendenței ca sub o bață permanentă, de pe care nu se sting niciodată turburătoare chemări și semne. Acesta este climatul său primordial, numai în el viața lui crește și înregistrează un spas. Sporul nu este altceva decât o adâncire în direcția transcendenței, a spiritualității. Ca să crească viața interioară, are nevoie de necurmată hrană teoretică, de argumente ale demonicului teoretic, cum sunt: desperarea, setea de aventură, autenticitatea, experiențalismul, sacrificiul, gloria, asceza, elanurile, genul, etc. Acestea sunt probleme: obstacole sau căi ale demoului de a se întrece pe sine și de a se apropia de zeu, adevărul centru al cosmosului, — cel care a creat cosmosul și îl stăpânește.

Demoul tînde spre centru, spre omologarea cu însăși creația, — cu principiu ei de a putea fi creată, cu zeu. Traectoria de fășnire din sine a demoului este transcendența, — spiritualitatea.

Dar aceste probleme au rămas încă vagi, în înțelesul că d. Mircea Eliade, cu toate că le-a dat o existență teoretică excepțională de vie, d-sa nu le-a prevăzută până acum și cu o metodă absolută de rezolvare. Am spus mai sus că viziunea teoretică comportă o metodologie: aceea a semnelor. D. Mircea Eliade nu afirmă direct această metodă; d-sa ezită s'o ia cu punct de plecare a unui sistem, adică a unei gândiri ce desleagă problemele.

Deocamdată o propune ca metodă de cunoaștere, fără indicația riguroasă a absolutului ce trebuie revelat. Ar putea fi absolutul creștin, ar putea fi absolutul filosofic indiene; absoluturi, spre a spune astfel, cu o participare diferită a omului; prin dragoste sau prin sentimentul neantului, diferență a atitudinilor care trage după sine o diferență e antropologie.

Altul e omul care încearcă omolo-

garea cu Iisus și altul care vooiește trecerea în neant.

Direcția tot de transcendență este, păstrând diferențele. Ceeace înseamnă și schimbare în ontologie, una necesitând credința în Iisus, alta vopăierea neantului. Il evdem pe d. Mircea Eliade oprit la o distanță cumpătată de soluție.

Până acum, siguranțele d-sale își păstrează caracterul direcțional; il domină intenția teoretică și ceea ce caută deocamdată, nu este atât acest absolut, cât semnele lui. Prezența absolutului anunțată prin semne, prin simboluri, prin analogii și corespondențe, prin ritmuri și ritmuri, prin structuri magice sau mistice, prin structuri mitologice, și creații folklorice, lată ce-l interesează pe d. Mircea Eliade ca teoretician, ca filosof al istoriei și al culturii, ca etnolog și ca savant al istoriei religioze.

În ce privește încadrarea în momentul actual de dezvoltare al vieții spirituale românești, poziția d-sale ar putea fi socotită ca deschizătoare de nouă perspectivă. Pornind dela convingerea că un popor participă la cultura prin ceea ce se află în el ca „fenomen originar“, d. Mircea Eliade crede că „fenomenul originar“ al culturii românești îl constituie structura sa folklorică.

În folklorul românesc sunt semnele ur: direcții originare a transcendenței, semne ce s'au dezvoltat organic în spațiul carpato-dunărean din preistorie și proto istorie, și s'au cotinuat eficiente, în milenii de apartenență istorică. Prin genul străvechi al simbolurilor, ai semnelor indica-toare de spiritualitate, — noi am putea intra în un versalitate culturală, unde, spre a pătrunde, se cere certifiacat de „fenomen originar“. În acest optimism românesc, d. Mircea Eliade se întâlnește cu filosofia d-lui Lucian Blaga, creație a „spațiului mioritic“ și a „categoriilor abisale“. Pentru noi nu este o întâmplare acordul de gândire al celor două personalități, ci un simptom de validitate al eforturilor autohtone de creație. Avem o metodă, — se pare, excelentă, de creație; rămâne s'o aplicăm, conduși de un veritabil demon teoretic, fiind vorba tot de o omologare, aceea a culturii noastre mici, cu cealaltă, universală. Din „Fragmentarium“ am fi putut comenta și alt fel de suferință, de cât cea interioară individuală. O suferință special românească, aceea de a fi dispregiut de străintătate. Am neglijat-o, cum de altfel a trecut peste multe amănunte din noua carte a d-lui Mircea Eliade, urmărind liniile generale ale gândirii autorului. „Fragmentarium“ ne-a tentat la această sistematizare mai mult decât ne-ar fi tentat altă operă a autorului, datorită tocmai prezenței unui material „fragmentar“ cules din toate domeniile atinse în viziunea sa teoretică.

CONSTANTIN FĂNTĂNERU

De vorbă cu debutanții

Apariția rubricii „De vorbă cu debutanții“ a deșteptat imediat interes. Scrișori numeroase subliniază utilitatea inițiativei noastre. Precizăm că ceea ce facem în spațiul rezervat „De vorbă cu debutanții“ este o preocupare în legătură cu cronica literară. Cronica literară se deosebește de estetica literară prin caracterul său normativ. Când afirmăm despre o carte că e bună sau rea, expunem și argumente menite să fotosească autorilor. La „De vorbă cu debutanții“ publicăm manuscrise și le criticăm în același timp. Publicate fără comentariu critic n'ar prezenta interes, ci dimpotrivă, ar dăuna autorilor, care ar crede că producția lor e bună, din moment ce s'a publicat. Nu tot ce se publică e bun.

Mediocritatea literaturii tipărite cu ușurătate, prin reviste, este imensă. Noi am fost contra revistelor redactate fără pregătire. Caracterul adanc al literaturii este tradițional. Ea se învață, ca și muzică, pictura, ca toate artele întemeiate pe măsură, pe legi. Realitatea literaturii este ca orice realitate a spiritului: ea se măsoară, se împarte adică în unități, în raporturi, în relații ale adevărului. Că este astfel, o dovedește ființa cuvântului, supus la norme formale în fiecare limbă. Toate aceste trebuie să le știe cei cari vor să fie scriitori: debutanții. Ei trebuie să înțete meșteșugul scrisului.

Noi publicăm aici încercările lor, ca să arătăm că am luat aci de dorința multora de a fi scriitori, și-ți învațăm ce trebuie să facă spre a izbuti.

ANTOHI ANATOLIE

*Incerc să-mi adun gândurile risipite
Pe cărările vieții
Să le strâng la un loc și să le judec pe
toate.*

*Gândurile mele, dorurile mele
Acum înțeleg altfel bucuria și răsul
Și lacrima tristetii.*

tantă. Dvs. nu știți cum v'au venit și n'o să mai puteți — multă vreme, să vă întâlniți cu două la fel. Dar lucrul să vă fie de învățătură. Vă sfătuim să profitați de împrejurare, în următorul chip. Căutați să adânciți sensul cuvântului acum, ce înseamnă „acum“ în contemplație, în meditație, în starea de vis, sau de veghe. Acum vă poate servi de cheie spre o realitate îndrudită cu poezia, și unde într'adevăr, alta este bucuria și lacrima tristetii.

ANDRASIU MARIUS LUCIAN

*Și ieri ai plâns ca astăzi,
și mâini ca ieri vei plânge*

*Durerea-ți este pruncul
ce soarta ți l-a dat.*

(Dvs. credeți că scriți poezie tradiționalistă. Nu este ușor de spus ce este poezia tradiționalistă.

Dacă vă gândiți, de pildă, la d. Ion Pillat, căutați să înțelegeți poezia d-lui Ion Pillat, și dacă vă convine, puteți s'o luați de model. Se poate începe ucenicia după un model; talentul, dacă există separă apoi originalul de influență. Mulți poeți au debutat prin supunerea la model atât de netă, încât producția lor se confunda cu a maestrului. Tradiționalismul mai înseamnă însă și cultură, nu în sens istoric, ci în înțeles spiritual: cultura ca sumă de bunuri ce se transmit. Sunt și pentru poezie valori ce se pot lua din trecut, din vieții și opere, ridicate de alții la gradul de norme, sunt exemple de creații durabile: căutați-le!).

VIDIU MARIAN

*Sfios se'naltă o cântare,
Alăt de dulce și pustie
Incătușindu-mi viața toată,
In mreje de melancolie.*

este să citiți totuși cât mai mult, poeți clasici, români și străini, dar și moderni. La clasici veți găsi sensuri de artă, la moderni sensuri de viață, utile pentru formarea dvs.)

ILARIU NICOLAESCU-RACOVITA

*In timpul liniștei ferice
N'aveam în gând nici pic de dor;
Priveam ca stelele să pic
Și urmele să le ador.*

(Vă spunem fără înconjur, că versurile sunt banale, nescuzabile nici la vârsta de 19 ani. Dacă veți ajuge poet, — noi n'avem nici un indiciu despre vocația dvs., — a-aceasta se va întâmpla fiindcă veți scrie cu totul într'alfel. Cultura și experiența vă va învăța cum.)

TRAIAN POPESCU-COBIA

*Doruri căburite în amurg de seară
Peste zăib, din visuri iniștea incule:
Undeva — în suflet — nerăbdarea suie
Zor ce rupe'n drumuri depărtări de ceară.*

*Imina se sbate — n'are nici o știre:
Nimeni nu mai poate s'o nituie'n cuie
Căci din lumi ce'njuru-mi nu vor să apuie
Răsare porțița prinsă'n amintire...*

(La rest, renunțăm, fiind mai slab. Aveți cuvântul nostru de incurajare. Sperăm că ne veți trimete bucăți deplin încheigate).

MIHAIL GH. DRAGODAN

*Cad frunzele de vișini
Din ramurile frânte;
Lin sufletu-mi rechiamă,
Iuzite-i sfinte;
Ce dulce, se destramă
Icoanele trăite !...*

(Lată îndrumarea noastră: acolo, în Muscel, de unde scrieți că sunți, flora românească prezintă o infățșare aparte! Într'adevăr, ne amintim dealurile cam pleșuve, cu vișini, cu cireși și cu gutui... cadre străvezi, într'un „spațiu mioritic“, parcă niciodată cântate, parcă neluibile de nici un poet... Trimiteți-ne versuri de sinceră iubire pentru vișinii și cireșii din Muscel!)

G. G. T. O.

*Se'mbată cu lumină nucii — vocvozi-de-zi,
[din mari pocale,
Hatman de pădure, vântul, se sfădește cu
[brazii pe creste,
Au descălecat pe obetni, călăreți tînci de
[foc, strănși în zale
Trezită din somn, dîmîneața cu ochi alba-
[ștri rade la ferestre.*

(Căutați să construiți poezia, după principii formale de ritm, rimă, etc. Până nu realizați aceste elemente necesare, orice ați așterne pe hârtie, sub numele de poezie nu este decât un joc fără legi. Arta însă este un joc cu legi. A fost comparată cu un banchet, unde se ține seama, în mod strict de etichetă, protocol, etc.

Învățați ceremonialul poeziei... În felul acesta se spune despre poeți că sunt deminguri. Soet din haos o lume care trăește apoi singură, condusă de legi primordiale...)

NECULAI V. COBAN

*Născătoare de întuneric și de lună,
noapte,
Adună-ți duhul vămilor cunună
și lacrimă, lângă mătasa vorbelor, noapte !*

*Clopotele stelelor urcă deasupra
și pentru fiecare treaptă pe cer,
luminele strigă deasupra
puteri luminate de brumă și ger.*

*Ape domoale de spumă necunoscută
sue coraliene comori
și-s sus sub prisma tăcerilor cută cu cută
comori și comori*

R O S U

(nuvelă inedită)

de GEORGE ACSINTEANU

Cuvintele scrise tremurat, în ascuțituri aproape gotice, pe hârtia de mătăsă, cu emblemă în stânga, le-am sorbit cu nesăț, flămând de amintire:

„.....m'ăș simți ca în ziua când te-am întâlnit, dacă ai vrea să vii la serată. Măine facem o vânătoare în munți. Te aștept. Maria“.

Semnătura era apăsată ca o poruncă. Simțeam că mă voi supune, fără cuvânt, sclav înțeluit în fața ei, cu toate că în cutele gândului, chipul Mariei îmi rămăsese întipărit ca al unei zâne dace sau al unei cosinzene bune, cu fața de zăpadă și ochii, stele negre furate din inima muntelui, și nicidecum ca al unei stăpâne care știa să dea porunci.

Era mică, frumoasă și subțire de s'o frânge în brațe. Când am întâlnit-o în după amiaza aceea de vară târzie, prin munții Hărgăhita, am crezut că e o făptură a visului. Aveam dcațfel și motivul să cred acest lucru. Plecasem spre Vlăhița, pe unul din vechile drumuri ale Impăratului, să-mi limpezesc creierul după o noapte de nesomn în căruciumele orașului. Nu eram obosit, însă ochii îmi erau adânciți în pânzele lor de păienjeni. Deaceia poate vedeam toate lucrurile altfel decum se arătau în realitate. Incepusem să gâtesc natura, ca un poet bogat și darnic, cu fel și chipuri de podoabe încrustate în aur, rubine, ametiste, safire. Pădurile mi se păreau și ele ca în basme, păduri de aramă, de argint și de aur. Intr'un timp prin urechi porniră să se deșire, molcom, un glas ca de dincolo de lume...

„...Și a trecut voinicul prin pădurea de aramă, prin crângul de argint, prin codrul de aur. Și i-a eșit în cale balaurul cu șapte capete. S'a luptat cu fiara până ce i-a tăiat toate capetele. A curs sânge, atâta sânge că toată lumea s'a făcut roșie. El a plecat mai departe spre castelul fetei de împărat“.

Glăsuț povestitorului de dincolo de mine amuși brusc. Era să mă strivească sub roate o trăsură, tot ca în basm, cu doi cai albi.

Uite fata de împărat. Mi-a surâs, Doamne, cât de frumos mi-a surâs! De ce buzele ei au cules atâta lumină pentru mine? Mergem pe drum, singur ca un lunatic sau pentru că îmi descoperisem capul în fața ei, în loc să mă infurii că erau, cât p'aci, să mă calce ducipalii.

— La cine te gândești, de n'auzi, nu vezi, când mergi pe drum?

Intrebase ea sau mi se păruse?

La naiba. Inchipuirea mea se întrecuse astăzi cu gluma. Născocia domnițe albe și întrebări pe care nimeni n'avea de gând să le pună. Și totuși fusesse adevărat. Ea întrebase. Oprise caii. Se uitase la mine cu multă, multă lumină de soare în colțul gurii.

— La dumneavoastră, domniță.

Imi tremura sufletul. Dece îmi vibrau atât de puternic adâncurile? Rostisem cuvintele fără să vreau și, fapt ciudat, fără să mă bălbăi.

— De unde mă cunoști?

— Din visuri.

E, nu, prea de tot. Mă depășisem. Aveam un curaj, într'adevăr de admirat. Vorbeam cu siguranța omului stăpân pe cuvânt, deși înălăuntrul meu stăpânea tiranic alea-nul.

— Se vede că ești visător, după felul cum mergi pe șosea.

— Iertare, domniță.

— De ce?

— Pentru că visez.

— Nu e o greșală.

— Dar e un viciu.

— Atunci de cel îl practici? La să-te de el. Viciile dăunează.

— Nu pot. Ador viciul visărilor, așa după cum poate și dumneavoastră vă place să mergeți singură cu trăsura prin pădure.

— Câteodată, nu mă supăra însoțirea altei persoane. Așa că și dumneata ai putea să faci excepție cu visările, cel puțin când mergi pe o cale publică.

Nu mai știam ce să cred. Cuvântul ei era cald, catifelat ca o pierică sonoră și totuși par'că în miezul lui avea un strop de ironie. Ca să fiu sincer, nu-mi venea să cred că mă ironiza. Era prea frumoasă, ochii îi străluciau din cale afară, ca două negre diamante, chipul i se aureolase de un mănunchiu de raze venite de peste o creastă de munte, printre cetini; înșfârșit era prea multă minune în fața mea ca domnița din trăsură să poată asvârli accentele sarcastice.

— Dacă mergi departe, sue-te lângă mine. Mi-e teamă să nu vie un automobil și să te omoare. Ar fi păcat.

N'am mai încercat să descifrez accentele în care aș fi întrevăzut o bătaie de joc, de tonurile calde, muzicale. Ar fi fost de prisos. Tot ceace rostea făptura din trăsură, mi se părea, în clipa aceea, miere de lumină. M'am suit lângă ea, cu sentimentul că m'ăș fi apropiat de o zână. Eram atât de emoționat, cum nu fusesem nici chiar în adolescență, atunci când am sărutat pentru întâia dată pe Ioana, fata vecinului nostru de la țară. A trebuit ca femeia din

trăsură să-mi ia mâna, să mi-o strângă și să se prezinte. Când m'am apropiat de Maria, m'am prăbușit și mai adânc în emoția care îmi adusesse tot sângele în obraji. Nu știu prin ce miracol n'am căzut. Și cu toate acestea, când au pornit caii, simțirea mea a luat alță întorsătură. Cu cât înaintam spre mijlocul pădurii, cu atât mai mult mă apropiam de ea, cu atât mai mult demonii gândului împleteau, în ființa mea, dorinți care mai de care mai pline de păcat. D'abia atunci am observat că prin rochia subțire de lână se profilau doi săni duri, că părul era minunat strâns într'un batic de voal roșu și că la gât purta un șirag fermecător de coralle. Tot apropiindu-mă de ea, ajunsesem umăr lângă umăr, picior lângă picior. Era timpul să reiau vorba. Altfel m'ăș fi aruncat în golul care se deschidea ademenitor, de o parte și de alta a șoselei. Cât de naiv a fost primul compliment? Un elev de liceu și l-ar fi ticluit cu mai multă inteligență.

— Sunteți atât de frumoasă!

— Nu, zău.

Răspunsul ei neașteptat a fost pentru mine, ca un duș rece, de ghiață. Acest „Nu, zău!“ mi-a deschis ca prin farmec ochii gândului, m'a trezit, m'a făcut să văd adevărul. Făptura de lângă mine era o femeie ca toate femeile, iar eu trebuia să fiu un bărbat ca toți bărbații; nu să bat câmpii cu visuri, cu zâne, cu poezie.

La popasul făcut în mijlocul pădurii, am asvârliț visul pe o creangă de stejar și am îmbrățișat viața adevărată...

În seara aceea, Maria, plângând pe umărul meu, mi-a povestit toată viața ei...

Fată de negustor, se măritase la șaisprezece ani cu un conte. Rămăsese văduvă la douăzeci și doi. Cinci ani apoi, și-a dus viața ca o pustnică. Acum vrea să și-o schimbe. E încă tânără, e bogată. Are moșii, păduri, podgorii. Vrea să petreacă. Providența n'a scos pe mine în calea ei. Acum mă vrea lângă ea. Toată viața... Mă vrea aproape de ea, vecinic.

Nu știu de ce, când plângea Maria, când se spovedea, îmi venea să râd cu hohote. Era o răzbumare, fără să-mi dau seama? Ce viperă îmi otrăvise, în clipa aceea, simțirea? Cine-mi strecurase în toată ființa o poftă ne bună de a-mi bate joc de ea? Imi venea să-i rânjesc în față: „A fost de ajuns, domniță, o rostogolire pe iarbă, o tumbă cu viața și plăcerea, ca apoi să nu mai poți trăi fără mine?“

Nu i-am spus nimic. Până în oraș n'am schimbat nici un cuvânt. M'a lăsat la poarta caselor unde aveam un apartament închiriat, iar ea s'a pierdut în noapte spre castelul de lângă munte. De atunci n'am mai văzut-o, n'am vrut s'o mai văd, dar o doresc în fiecare clipă, o doresc, o doresc...

Scrisorile ei le devorez. Le port la piept. Sunt îndrăgostit ca un poet de optsprezece ani și totuși fug de ea. Prefer să-mi risipez viața prin cărciumi, decât să trăiesc în palatul ei.

Astăzi cred că n'am să mai pot rezista. E ora șapte. La nouă începe serata. Buna cuviință, elementara bună cuviință e și nu te faci așteptat. Cu ce să mă îmbrac? Smokingul nu l-am mai pus, de nu mai știu minte. Serată... La ea seratele, după câte îmi spune în scrisori, sunt ca balurile la Cercul Militar din Capitală. Atunci, să-mi îmbrac fracul. Dacă fac pasul, încalte să-l pun în pragul ei ca un adevărat bărbat de lume. Astăzi, îmi bărbieresc și mustața să par mai tânăr. În om la treizeci și șase de ani e un puterea vârstei. Totuși, mustața îl cam îmbătrânește. Jos cu ea!

Văd câteva fire de păr alb la tâmpile. Primele răvașe ale bătrâneței?... Ce-mi trece prin cap? Astea sunt fire de noroc. Într'adevăr, e un mare noroc, pentru un bărbat să-l iubească Maria. Contesa Maria. Dar să mă grăbesc. E șapte jumătate. La nouă trebuie să fiu la serată...

Când am intrat în salonul Mariei, luminile isbucneau din cele patru colțuri ca din patru stâlpi de marmoră incandescentă. Pereții tapetați cu desene care de care mai ciudate, nudurile diformate până la absurd, în ramele simple, aproape absente, mobila roșie tăiată în unghiuri neregulate, covoarele țesute cu figuri neprecise, tot interiorul castelului în care se desfășura serata, cu dans și șampanie, ai fi zis că era stăpânit de o femeie tot atât de enigmatică,

de complexă. În realitate Maria, pentru mine, părea o ființă simplă, cu oarecare capricii, așa cum au de obicei toți cei cari ajung să jumlească, acolo, câteva pene de aur din aripelă norocului...

În seara aceasta însă Maria mi se pare altfel de cum o cunoscusem pe drumul Vlăhiței. E ca o păpușă de mătăsă lucrată de un maestru genial. Ochii, mai negri și mai umezi, în părul tors ca dintr'un caer de chihlimbar strălucesc câteva stele de aur și argint. Ai jura că astăseară obraji ei sunt modelați din hârtie japoneză.

La început, nu m'a observat. Neconținț svăcnă de colo până colo, ca un șarpe infierbântat de soarele unui miez de vară, cu toate că pe străzile orașului Crivățul lui Februar ingrămadise zăpada până la doi metri. În salonul Mariei ce mi se părușe la început ciudat, se adunaseră toți tinerii „de familie“ ai urbei provinciale și tot atâtea femei cari răspândeau în jurul lor un parfum banal ca și vorbele ce se auzeau într'o stălcită limbă a bietului Moliere sau a de mult asasinatului Goethe.

Când m'a văzut Contesa Maria a lăsat repede tănărul blond, svelt ca un efeb, în brațele căruia dansase până atunci și s'a îndreptat grăbită spre mine, muștrătoare:

— Înșfârșit, ai bine voit să te arăți!

I-am sărutat mâna protocolar. Am rugat-o în șoaptă:

— Te rog să nu mă prezinți, ni-mănu!

— Imi ceri un lucru imposibil. Ești oaspetele meu și trebuie să te cunoască invitații. Ce-o să zică lumea?

— Treaba ei. N'am venit pentru lume.

— Ar însemna să-mi stric serata și vânătoarea de mâine.

— O, asta nu!

Protestarea mea a fost atât de spontană, atât de convinsă, încât și eu am crezut-o sinceră.

— Atunci, haide să cunoști lumea.

M'a luat de braț și m'a purtat mai mult de o jumătate de oră prin fața tuturor invitaților. Nici odată n'am văzut mâși mai caraghioase și cred că nici când n'am urcat un calvar mai greu ca în jumătatea aceea de ceas, în care a trebuit să cunosc trei duzini de verze și pătlăgele sfrijite în mătăsuri și lameuri, alături de alte două duzini de doctori în formă de dovleci, unul mai rotund decât altul. După ce am ajuns la capătul „Golgotei“ am întrebat-o pe Maria, aproape gâfâind:

— Unde îți este bufetul? Am o sete, ca și când aș fi străbătut Sahara.

Maria m'a privit compătimitor, apoi m'a condus în altă cameră, tot atât de exotică și caldă ca și salonul, unde era instalat bufetul bogat în fel și chipuri de băuturi și Sandwich-uri. Jinită în amorul propriu, mi-a arătat încrunțată barul la care servea un băiat tare drăguț și a plecat fără să-mi mai spună vreun cuvânt. M'am așezat lângă un bătrân conte, cu fața sbârcită ca o coaje de copac, rudă cu Maria, și nu m'am sculat de aci până ce nu s'a terminat dansul. Vedeam pe cei care dădeau acum asalt bufetului, ca printr'o pânză de paing. Vorbele le auzeam ca de pe altă lume. Ceiace îmi stăruiau însă neconținț în urechi erau... vânătoare, câine, căprioare, țapi.

Cuvintele acestea se multiplicau în mine cu rezonanțe stranii. Eu nu fusesem niciodată la o vânătoare. Aveam groază de cuvântul acesta: vânătoare. Imi sugera noțiuni de războiu, foc și moarte... În gândul meu vânătorul lua proporția unui monstru. O vedeam în seara aceea și pe Maria la fel? Iat-o. Vine spre mine. Surăde. Ah! Surăsul acesta din trăsură.

— Tot nu te-ai plictisit singur?

— N'am fost singur.

— Știu.

A dat din cap semnificativ. M'a privit apoi, în fundul sufletului, cu căldură, cu dorință. Ametisem. Mi se părea că mă hipnotizase. Ca să nu mă prăbușesc, o luai de braț și mă îndreptai spre o masă la care se juca chem de fer.

— Vrei să joci? mă întrebă ea contrariată.

Mă credea atât de imbecil sau de beat, încât să nu fi putut să-i înțeleg privirea ce se adâncea din ce în ce mai doritoare? Mă lășă de braț și se propti în fața mea, autoritară:

— Ce vrei să faci?

— Poate, am să joc. Dar mai întâi vreau să-ți spun ceva.

— Te ascult.

În obraji îi crescuseră doi bujori

aprinși. Ochi îi străluciau ca ai unei pisici sălbatece. Intrebase cu aceeași căldură, cu aceeași dorință.

— Maria, vreau să merg și eu la vânătoare.

— Ce să faci?

Strigase tare, fără să-și dea seama. Nimeni însă nu-i dăduse atenție. O parte din dovecii cu plastroane se trântise pe canapele, alta continua să se alcoolizeze și cei mai mulți jucau cărți.

— Să merg și eu la vânăta, îi răspunsei apropiindu-mă cât mai mult de urechea ei.

— Tu, la vânătoare?!

Acum zâmbetul era mai tăios.

— Da, da. Eu la vânătoare. Nu-ți vine să crezi? Mult am să fac pe mironositul?

— Bine, dar... știi să tragi cu pușca?

— Voi încerca. Acum, haide să-mi încerc norocul, dincoace.

Maria mă urmă cu același neconținț zâmbet, din ce în ce mai ascuțit.

— O sută de mii la bancă.

— Banco!

— Ce faci? Ești nebun?

— Nu. Am abataj.

— Bună, ponta!

Când am coborât pe treptele castelului, capul mi-era greu, ca de plumb. Picioarele d'abia le țărăm. Par'că purtam două pietre de moară. Maria sărea sprintenă, pe lângă mine, ca o căprioară, în timp ce eu mă simțeam stors ca o lămăe.

Toți invitații echipați de vânătoare așteptau câlări în spatele castelului. De aci se întindeau domeniile pe care aveau să alerge, cu câinii împreună, după vânat. Stăpâna încăleacă și dădu pinteni calului. Eu mă sui în trăsură, cu paltonul pe mine, în buzunarele căruia aveam peste șase sute de mii lei câștigate la chemin. În apropierea unei păduri de brazi, pe munte, zorile mă primiră cu voaluri de mătăsă, roșii închise, respirate în vânt. Zăpada părea în lumina roșie ca un vestmânt alb de puf, pătat ici și coco de sânge. Tot cuprinsul munților și al padurilor era îmbrăcat în această minunată haină. Mă înviorasem. Iarna mi se părea acum sublimă. Ici și colo, de sub zăpadă, ghiociei îndrăzniseră să scoată capul. Vestea, ca niște clopoței de vis, un început timpuriu de primăvară.

Vânătorii însă, cu moartea în țevile reci de fier căutau semnțele viei ale naturii să le uciță. Până aproape de mijlocul pădurii nu le eșise nimic în cale. Căini mergeau alături de stăpânii lor, cu boturile scormonind zăpada. Într'o poiană minunată de frumoasă, ivită par'că din basm, ca o adevărată gură de rai, printre copacii negri, soarele ieșind încet de după munte, căuta par'că să orbească pe vânători.

— Soarele!

— Răsare soarele!

Rar am văzut un răsărit mai discret și mai strălucitor ca în dimineața aceea. Neașteptat, după o stâncă sări drept în fața Mariei o căprioară. Se auzi un foc. Căprioara se prăbuși cu botul în zăpadă. Căini tăbăriră asupra ființei care nu mai da nici un semn de viață. Mi-era groază, scârbă. M'am cutremurat ca și când moartea ar fi trecut prin mine. Ce vedeam acum și pe Maria, trăgând parcă cu colții de piciorul subțire și frumos al căprioarei. Am sărit din trăsură și m'am îndreptat în fugă spre Maria. Nu știam de ce alergam, cu părul valvoi. Ce vream să fac? Trebuia să săvârșesc ceva, altfel m'ăș fi sufocat. Am ajuns în fața Mariei. Ea se dădu înapoi speriată. Cum arătam Doamne, în clipa aceea, de-i vedeam atâtea groază în priviri?

— Dă-mi pușca!

— Ce vrei să faci?

— Dă-mi-o, îți spun!

Fără să mă aștept împotrivirea ei, i-am smuls arma din mână. Maria a încercat să dea un țipăt de ajutor.

— Nici o teamă. Nu te omor pe tine.

După aceeași stâncă se arată, ca și când ar fi căutat pe cineva, un țap tot atât de frumos ca și căprioara. Fără să-mi dau seama, instinctiv, ca la o poruncă de dincolo de mine, am pus pușca la ochi și am tras. Pocnetul armei m'a speriat. Era pentru prima dată când trăgeam cu pușca. Credeam că mă lovisem pe mine, mă răniseam în piept, sau pe Maria. Imi venea să țip. Nu mai vedeam nimic în fața ochilor. Din starea aceasta mă trezi o mână care mă bătu pe umeri.

— Bravo, domnule nu te credeam un vânător atât de iscusit.

Am deschis ochii. Maria mă privea cu admirație, cu dragoste. Lângă ea și aproape de căprioară, țapul făcea încă salturi în aer. Sbaterile se încetneau pe măsură ce zăpada din jurul lui se mânjea mai mult de sânge. În cele din urmă se mai cutremură de câteva ori, apoi își întinse încet botul frumos pe puful de zăpadă spre căprioară tremurând mărunțel din tot trupul. Ochi îi și

(Urmare în pag. 5-a)

Didactică

Școlarul are încă de văzut
Un univers de jocuri, ce-or să doară,
Cândva, ca niște mingi care-au căzut;
Ca lecții de 'nvățat pe dinafară.
Baloane ce-au sburat ușoare'n vară,
Sunt dorurile lui de cer și lut.

El are, încă, pagini, ce-or să vină
Din frunțile 'ncruntate, întâlnite
Pe străzi în dimineți de plastilină...
Mereu altfel, mereu binevenite,
Și, seara, alungate, cu lumină
Cu tot, în noaptea lor, de somn cernite...

El va afla cum totul e-o citire
Umilă 'n lucruri și o memorare
A celor aparate de neștire:
Plutiri pe marea pūrpurii de sare,
Ce 'n leagăn cântă 'n veci și 'n cimitire,
Când steaguri urcă 'n pomi, printre frunzare.

Materia-l va duce și-l va trage
Prin noțiuni, lăsându-i amintiri.
Și 'n țărni de rău cu ierburi heliofage,
Un greer va fi plin de povestiri
Cântate, — adevărate spre-a le face, —
Urechii răsucite de uimiri!

Un timp va fi și va rămâne, poate,
Colegul prim și camarad sfios
Și se va 'mprieteni cu tot și toate;
Cu lucruri și 'ntâmplări de sus și jos,
— Cu suluri negre de mătase 'n coate —
Și pentru note mari va fi gelos...

Problemele-l vor urmări și-acasă,
Cu siluete, ce-l vor locui,
Ca pe-un hotel, o oră, după masă,
Pân' lecțiile, trudind, își va sfârși...

Iar ora lui de vis? Tot pentru clasă,
Când „visul” va 'ntrebă și nu va ști.

Va ști că 'n veci renaște tot ce moare,
Că 'n adevăr e-un loc pentru minune,
Că 'n formula distanței pân' la soare,
Mai poate încăpea și-o rugăciune:
Subînțeleasa rugă de-a fi soare
Și-a doua zi, de câte ori apune...

Va ști că, dacă dintr'un litru de apă
Noi ne-am permis să luăm o linguriță,
Acolo nu mai e un litru de apă;
Că orice adevăr e-o linguriță
Ce se vrea plină, pentru-a măsura
Pe orișice școlar și școlăriță
Cu gânduri de-oameni mari, spre a-i bucura!

Răspunsurile copilărești, ce clare!
Vor fi culese cu-admirări și prinse
La pieptul clipei ca mărgăritare,
Mereu întinerite și aprinse,
Făcând iertată orice întrebare
A unor gânduri, poate, vechi și 'nvinse...

Acestea și-alte elevul va 'nvăța,
In tot mai clar și 'n grea desfășurare.
De-ar crește și de nu le-ar învăța?
O, cea mai grea din lume întrebare!
Dar haina 'n pomi i se va agăța,
Când cuiburi va goli cu 'ndemănare...

„Vă las de-aceea, versuri, ca să nu vă
Găsească — un băețel răpit de școli,
Cum am fost eu de fruntea lor pleșuvă...
Și, zi de zi mai vii, Suave coli,
Vă trec prin ceruri, cum printr'o etuvă,
Veșminte albe ce veghiară boli!”

ȘTEFAN STANESCU

Cronica plastică

SALONUL OFICIAL
(Continuare)

D. R. Iosif are un loc de frunte în gravura românească. D-sa e dintre acei cari înainte de Salonul Oficial, deci fără nădejdea vreunei recompense speciale, se străduia cu o răvnă admirabilă să formeze gustul publicului pentru gravură. Monotipurile colorate de la Salon dau măsură justă a artei și pregătirei sale. D. Marcel Olinescu prezintă linoleum și xilografie, lucrări cu incontestabile calități și cari ne fac să-l îndemnăm să expună cât mai des.

Lelia Urdărianu Frescă

Afișe s'au trimis puține, deși numărul celor ce cultivă acest gen e destul de mare.

Expozanții D-nele Lili Păncu, Lita Botez-Storck, Deșliu Elena și Ion Anestiu dau dovadă, unii de multă ingeniozitate, alții de spirit inventiv sau ales simț al petelor de culoare, — însușiri prețioase pentru reușita unui bun afiș.

EXPOZIȚIA LELIA URDĂRIANU (SALA DE EXPOZIȚII O. N. T. STR. WILSON, 8). GRIGORE MANEA (ATENEUL ROMÂN)

E un deosebit noroc pentru țara noastră ca Biserica să patronizeze atât de veacuri pictura. Mulțumită ei avem o tradiție artistică și opere care ne îndreptățesc cea mai orgoliosă prețuire.

Dar, în afară de comorile trecutului, în afară de izvorul de inspi-

rație ce ele reprezintă și din care numeroși artiști au încercat să-și toarne un sîl propriu, această generoasă tradiție a ajutat perpetuarea meșteșugului frescei până în zilele noastre. În prezent mai ales, când compoziția a început să preocupe din nou pe artiștii noștri curiozitatea și interesul pentru această tehnică — tehnică cu un atât de mare trecut — depășește rîndurile pictorilor bisericești pentru a intra în bagajul de experiențe al artiștilor laici. Opera d-nei Lelia Urdărianu e o pildă a resfrângerii ce are fresca în creațiile pictorilor contemporani. Deși d-sa nu a încercat niciodată pictura religioasă de care e atât de strâns legată la noi tehnica „al fresco”, d-na Urdărianu în izolarea conacului d-sale de pe Bărăgan, cu calmul desinteresării, a dăncit problemele atât de grele ale acestui meșteșug reușind să ne evoce toată poezia câmpului și a harnicilor săi țărani. Lucrarea principală, intitulată „Bărăganul” e o vastă compoziție în care artista ne înfățișează toate aspectele muncii câmpului — de la aratul de primăvară și până la melancolica vestire a iernii. Fiecare din aceste scene sunt pictate cu înțelegerea aceluia care trăiește și simte la olaltă farmecul anotimpurilor. Țărani d-nei Urdărianu sunt autentici, patinați de pulberea aurie a snopilor, bronzați de soarele arzător al Bărăga-

Ștefan Popescu Marină

nului. Compoziția „Bărăganul” e împărțită pe anotimpuri, adică în patru grupări între cari trecerea se face pe nesimțite prin mii de detalii. Pentru cine nu a trăit în Bărăgan, i se pare o imensă pustietate — pentru d-na Urdărianu însă — care-l cunoaște atât de bine, el e prilej de nesfârșite variațiuni de rapiditate.

Am fi dorit să putem vedea fresca d-nei Urdărianu în original — adică pe zid — dar greutatea ce ar întâm-

Lelia Urdărianu Frescă

pina transportarea, fac imposibilă această eventualitate.

Puținele peisaje în ulei ce mai expune d-na Urdărianu au aceeași prospețime de sentiment și aceleași frumoase însușiri pe cari i le-am remarcat alte dăți.

D. Grigore Manea e printre primii care se bucură de fericita transformare a sălilor Ateneului Român, transformare care departe de a fi suficientă fac totuși posibil un aspect mai îngrijit al expozițiilor.

Peisajele limpezi ale d-lui Gr. Manea ne trezesc nostalgia locurilor pe care le-a cucerit. Mai ales Balcicul pe care d-sa îl părăsise de câțiva ani i-a dat din nou prilejul să aducă câteva priveliști pline de poezie. Naturile moarte de asemeni sunt cinstite și atent studiate. De altfel d. Manea, în toate lucrările d-sale e de o conștiințozitate și de o probitate rare.

Cronica muzicală

de ROMEO ALEXANDRESCU

Filarmonica. D. Alfred Alessandrescu n'a căutat pentru concertul pe care l-a dirijat, sub nici o formă, noutatea. Cu „simfonia patetică” de Ceikaowsky, ar fi putut părea chiar că a urmărit un țel opus. Totuși, d-sa a redus apreciabil impresia reascultării obositoare prin tactul și controlul calitativ al expunerii orchestrelor pe care a îndrumat-o, cu bunul simț și eleganța de linii care îi sunt cunoscute.

Concertul în si minor pentru violină și orchestră, de Saint-Saëns a apărut în alese condițiuni de sobrietate, de rânduială tehnică și de susținere expresivă, mulțumită științei de reală experiență și distincției vederii muzicale ale d-lui Sandu Albu. În sfârșit, exemplul strălucitor de artă componistică pe deplin organizată și de spirit muzical superior ce este „Ucenicul vrăjitor” de Paul Dukas, a reconfirmat neobosita carieră simfonică ce i se cunoaște și căreia viitorul îi lasă porțile tot deschise, recompensă firească a valorii adevărate.

Orchestra „Radio”. „Societatea de radiodifuziune” își continuă la „Ateneu”, în fiecare Duminică, frumoasa operă de popularizare a muzicii simfonice începute. Al doilea concert, dirijat de d. Alfred Alessandrescu, a creat prilejul, atât de rar la dispoziția soliștilor noștri, de a se face auzit, violoncelistului de incontestabil talent, Teodor Lupu. Tonurile simțite și delicate culese de pe coarde, ale acestui concertist de aleasă școală și deosebită căldură de exprimare, au găsit ecou sincer paginilor de mlădioasă inspirație ale concertului de Lalo, care ar fi putut câștiga ca viață și culoare dacă artistul ar fi găsit o interpretare mai măestră în frământarea frazei și în inventivitatea expresivă.

Al treilea concert a dus la maximum afluența publicului la aceste excelente concerte. A dirijat d. Ionel Perlea, sub imboldul căruia rostirile orchestrei au căpătat energie, accent și fermitate, desemnând fără

nici o slăbiciune fiecare din laturile unui program de muzică germană, scmnată de Gluck, Händel, Bach, Mozart-Reger și Beethoven. D. Ioan Stadelmann a fost autorizat și aplaudat solist al orgii în concertul de Händel și în toccata și fuga în re minor de Bach (orgă solo).

Concertul d-lui George Cocea. Cunosător și exemplificator al școlii puriste a violoncelului propovăduite de inegalatul Casals și de marele său colaborator didactic, violoncelistul Diran Alexanian, d. George Cocea reprezintă în fiecare concert al d-sale cu deosebită grije, pricepere și finețe aceste principii estetice de nobilă esență. În ultima d-sale apariție dela „Dalles”, d. Cocea a așezat în miezul programului ales, o admirabilă sonată de Beethoven, rar ascultată și de o mare plinătate muzicală și substanțialitate instrumentală precum și o sonată de Brahms (mi minor).

Concursul la pian al d-lui Ion Filionescu a asociat concertului elemente de stilizat meșteșug sonor.

Concertul d-rei Christina Stavache. Resursele apte de prețioase desvoltări, indicate sub variate aspecte de interpretare vocală de d-șoara Christina Stavache în concertul dat de d-sa la „Dalles” merită să fie înregistrate printre cele mai promițătoare prezentări muzicale tineriștii ale stagiunii. Glas de emisiune încă neomogen, dar cu vădite însușiri de ușurință și joc de timbrăre, inclinare către liedul de caracter, fantezie remarcabilă în găsirea de inflexiuni sugestive, de atmosferă, de plastică a ritmului, d-șoara Stavache înscrie înzestrării d-sale perspective de valorificare artistică demne de atenție. Perseverența și minuțiozitatea cu care d-sa își va completa agonișirea unei științe aprofundate a cântului, vor decide cariera d-sale de mai târziu. Mărturiile prezentului o anunță destul de favorabil, pentru a constitui un motiv bine justificat de muncă, străduințe și năzuințe frumoase.

Cronici germane

Despre duhuri

— Sau: pe marginea romantismului german —

Am iubit întotdeauna paradoxul și tocmai de aceea vreau să scriu azi despre romantismul nemțesc. La fel cu cronicile precedente, aceste gânduri nu vor să fie decât niște notițe pentru un studiu pe care-l promit pentru mai târziu. În orice caz însă, faptul că evoc tocmai azi romantismul, va apare multora ca un non sens; și nu este. Imi place însă aerul acestui curent literar și poate că aducându-l între oameni, voi arăta un colț de cer senin, într'o lume haotică. Și nu mă gândesc numai la operele care aparțin acestei școli, ci mă gândesc și la felul de a vedea și a trăi viața, de a trece busna prin ea, așa cum au făcut-o mulți scriitori, în frunte cu E. T. A. Hoffmann. Era un timp de poezie, cântec, pribegie și beție, pe care nimeni, niciodată, nu-l va mai putea reface, cu întreg farmecul și cu toată grația sa.

Titlul acestei însemnări să nu pară căutat sau deplasat. „Despre duhuri”, seria odată un prieten-poet. Aceste două cuvinte evocă mai bine decât oricare altele întreg romantismul german, adică romantismul propriu zis. Pentru că nu sunt oare toți scriitorii aceia niște minunate duhuri, care plutesc în toate colțurile lumii? Un duh este luminosul și frumosul Eichendorff, un duh e De la Motte Fouqué, Müller, Schleimacher, Fichte și toți ceilalți magi, vrăjitori ai ouvăntului și ai gândului. Și apoi ce e — dacă nu tot un duh? — revirimentul lor, bătaia lor de inimă, care aprinse toate țărsoarele Germaniei, trecând peste hotarele de principate și ducate? Mai autentic și mai puternic, mai viu și mai impetuos (dar poate mai puțin esteticizant și livresc), romantismul german este mai reprezentativ și mai greu de înțelesuri decât cel francez, care mie uneori mi-se pare a fi mai mult un conglomerat decât un tot. Aproape tot ce s'a creat în cadrul romantismului german, e o entitate spirituală indisolubilă.

Au izvorât din acest curent o seamă de opere de care nu cred că o inimă de om (și de poet) s'ar putea deslega vreodată. Din „Manualul perfectului cetitor” pe care-l sugera odată d. Mircea Eliade acestea n'ar putea să lipsească; astfel într'o primăvară luminoasă ar trebui mereu recitată nuvela: „Aus dem Leben eines Taugenichts”. Toamna „Undine”. Iar iarna, la flăcările căminului, poveștile lui Hoffman: „Der Sandmann”, „Das Majorat” sau „Doge und Dogaresse”. În

ceea ce privește eterna durată a acestor cărți, valoarea care le trece dincolo de timp, să ne gândim doar la „Undine” a lui Fouqué, care a devenit, nu de mult, cea piesă de neuitat, plină de nebanuite minuni: „Ondine” a lui Giraudoux. Lumină din lumină, romantismul trece într'un ciudat neo-romantism, pe care-l parcurgem azi, poate fără să ne dăm prea bine seama. Poezie și armonie, muzică și ritm, rotunjime și lustru, iată toate atribuțiile pe care le putem alătura epocii. Căci iată-l pe Goethe, îmbrăcând hlamida aceasta:

„Kennst du das Land wo die Zitronen blühen,
„Im dunkeln Laub die Goldorangen glühen?
„Die Myrthe still, und hoch der Lorbeer steht,
„Ein süsser Wind vom blauen Himmel weht;
„Kennst du es wohl? Dahm, dahin,
„Möcht ich mir dir, o mein Geliebter, ziehn!”
(„Mignon”)

De bună seamă că aceste versuri sunt dintre cele mai frumoase și mai poetice pe care Goethe le-a scris vreodată, și-aceasta tocmai fiindcă prin carnea lor purgată sub soarele cald al Italiei, trece ca un fir conducător, dorul, „die Sehnsucht”, care caracterizează mai bine decât orice romantismul întreg.

Trăgându-și rădăcinile din vis, adresându-se tot unei stări, pe care nu știu cum s'o numesc mai bine: transă, vis, hipnoză, romantismul german este sămburele dulce al uneia din literaturile cele mai bogate și mai dense ale lumii. E drept că pentru a ajunge la el, trebuie să trecem prin Klopstock și prin mulți alți autori reci și duri ca granitul, însă ținta aceasta mi se pare din cale-afară de atractivă. Fântâni, minunate jocuri de apă, călători cari trec prin păduri și cântă, fecioare cu plete blonde, tineri aventurieri și pictori cari rătăcesc prin castele părăsite, iată o lume pe care o poate dori și iubi nu numai o dulce suflet de femeie, ci și omul sătul de amarele și straniile hărtoape ale vieții, care cu o dulce răutate ne pune înaintea ochilor mereu mai multe tankuri și sârme ghim-pate. Și poate că a și venit vremea să ne întrebăm, odată cu poetul: „mais ou sont les neiges d'antan?”

În căutarea zăpezilor, să ne mai apropiem de romantic.

ȘTEFAN BACIU

Sanatorium

Lui Bob Bulgaru

Din salonul morții dintre paturi
Prima noastră zi de primăvară
Ți-o trimitem să te bucuri, să te sature
An ce vine și-om trimite iară.

Nu duci lipsă de copii și Soare,
Știe Raiul îngeri să rodească;
Dar dorești și tu ca fiecare
Adierea noastră pământescă...

Dintr'un pat de fildeș și dantelă
A plecat cu flori de ghiță 'n gene
O fetiță dulce și rebelă
Să-ți aducă întâile-i deseme.

Un prieten melc și el de seamă -
Știe drumul Dunării ca 'n palmă
Și urcușul Cerului îl urcă
Cu fetița ta iubită 'n cărcă.

Ți-or aduce de la noi din țară
Peste mări și peste luni trecute
Prima noastră zi de primăvară
Și cu flori de vis nedescăcute...

În salonul trist au mai rămas:
Giulgiul de zăpadă peste perne tras
Fără de putere, bunul Dumnezeu,
Urmele de pași
și eu...

MATEI ALEXANDRESCU

= Moartea =

Când Pavel Antonăci a aspirat aer de Aprilie și a văzut cerul palid, vrăbii și verdețea proaspătă din grădiniță, a înțeles că aceasta îi era cea din urmă primăvară. Gândul morții nu l-a speriat; doar i-a lămurit și mai bine situația Pavel Antonăci a zămbit soției.

de BORIS ZAITEV

— Ce aer! Cât e de frumos afară!
— Nu ție frig? I-a întrebat Nadejda Vasilevna. Acum, n'avea decât un singur gând: să nu vatăme sănătatea soțului, ci d'impotriva, să-i ajute.

— Nu, a răspuns Pavel Antonăci, oftând adânc. Mă simt mai bine acum. Răsufu lui mai ușor.

Nadejda Vasilevna l-a sărutat pe frunte; a eșit. Toată ziua, bolnavul a fost liniștit; și a făcut nu se mai înăbușea. Se tot uita în grădiniță, iar spre seară a cerut să se arunce pe băncuța grăunțelor pentru vrăbii. Văzând cum mânâncă păsările, a mai zămbit odată.

Ziua următoare și toată săptămâna au trecut în liniște. Se părea chiar că umflăturile prestivoare de rău scad. Totuși, Pavel Antonăci s'a schimbat. Privea ceasuri întregi la vrăbii, nu mai citea și Nadejda Vasilevna bănuia în ochii lui gânduri sfredelite și tainice.

— Pavel Antonăci, — l-a întrebat într-o zi soția, — la ce te gândești? Dece nu-mi spui nimic?

— La ce mă gândesc?
— Pavel Antonăci a răs.
— La testament.

— Dece vorbești astfel?
— Apoi, a devenit serios.

— Nadejda, trebuie să-ți vorbeșc.

Dar, din cauza că nu se hotărîse încă sau din cauza că a venit doctorul, a amânat discuția.

În sfârșit, în primele zile ale lui Mai, când inverzește toată grădinița și d'n mânăstirică apropiată veneau sunete voioase de clopote, după ce a fost scos în balcon, Pavel Antonăci a spus soției:

— Nadejda, n'am dece să mă ascund de tine. E foarte plăcut să trăiești primăvara, dar... mă înțelegi... Prin urmare... — Pavel Antonăci a oftat. — M'ai iubit mult. Mult.

— Adu-ți aminte, — a răspuns Nadejda Vasilevna, cu glas tremurând.

— Te-am făcut să suferi. Ai să mă ierți?
— Nu vorbi așa! Nu trebuie! N'am ce să-ți ierț.

Nadejda Vasilevna lovea cu mâna în balustradă.

— Putea că ai să mă ierți, totuși, — a continuat Pavel Antonăci, încet și rar. Acum însă e vorba de altceva.

A suspirat, și-a îndreptat haina și și-a aprins o țigară.

— Știi că există o femeie pe care am iubit-o?

— Știu.

— Știi că am și eu o fată?

— Știu.

— Voi, adică tu și Ana Petrovna. Vă-ți uitați todeauna.

— Te ascult. Ascult și voi asculta tot ce îmi vei mai spune.

Nadejda Vasilevna se ținea cu degetele încheștate de balustradă.

— Pentrucă în curând voi muri, te rog să-mi faci o favoare, poate chiar o jertfă. Și pe ea la fel. Uite, țiam făcut o scrisoare.

Pavel Antonăci a arătat soției un plic.

— După moartea mea, nu veți avea ce împărți. Căleșt're: am suferit mult în viață. Oare mă veți uita și după ce voi muri?

— Și ce ne ceri?

— Vă cer să vă împacăți, vă cer iertare reciprocă, să pot muri liniștit.

Nadejda Vasilevna nu l-a răspuns imediat.

— Vrei să cadem una în brațele alteia?

— Vocea îi era surdă și încetată.

— Nu. Iertați-vă una pe alta și amândouă pe mine. Ea să nu mă blesteme casa asta, iar tu... să nu respingi pe fata mea.

Nadejda Vasilevna tăcea.

— Fata? Fata ta ar fi putut să fie numai dela mine. Alte fete n'ai.

— Nadejda, — Pavel Antonăci a îngâlbănit, — am o mare vină față de tine. Dar... fă așa, pentru Dumnezeu.

Soția sta ca de piatră. Din când în când, ochii îi luceau. Totuși, a putut să se stăpânească.

— Pavel Antonăci, să nu te tragă curentul.

A închinat ușa care da în casă și a adăugat, eșind:

— Să nu mă vorbim de asta.

Pavel Antonăci a făcut. Întâi a stat nemiscat, apoi a plâns cu lacrimi usturătoare, de bătrânețe. I se părea că e singur, părăsit în acea scânteițoasă lume de primăvară. Ar fi vrut să fie copil, să-l fi luat mama în brațe, să-l fi desmierdat dulce-dulce. Dar, în urma lui era o viață trăită, atât de nefericită. Ce a făcut el în viață? A făcut două femei: să sufere, a suferit și el...

Nadejda Vasilevna s'a întors. Acum era altă. Vechea prietenă, medică, infirmieră. Dar, discuția avută cu soția i-a lăsat lui Pavel Antonăci o impresie penibilă. Iși cunoștea bine nevastă; dacă, în clipa aceea, n'a avut ce să-i spună, înseamnă că dușmănia e prea înrădăcinată.

„Mă supun”, a hotărât bolnavul: „am făcut greșeli, am păcătuit; acum toate acestea mă apasă. N'am să mai văd nici pe Ana Petrovna, nici pe Natașa. Mă supun”.

— Și-a adus aminte de băiatul lui legitim, Andrișua, student la una din universitățile d'n Sudul țării.

— Dece nu-i scrii lui Andrișua? I-a întrebat soția. Să vină să te vadă.

— Are exame, dece să-l turbur? Cine știe ce ar crede!

„Am să mor, totuși?” a vrut să spună Pavel Antonăci, dar a oftat numai.

mărturii și manifestări ale Domnului. Adu-cându-și aminte de femeile pe care le iubise, a gândit că n'a cunoscut iubirea minunată, nepământescă, pe care o visase în tinerețe. Atunci a luat din nou liliacul, l-a sărutat și a rugat în gând pe Dumnezeu să-l izbăvească mai repede de vătăla lui memorocită, plină de suferințe.

În aceeași seară, a scris liliului său. Scri-soarea avea următorul pasagiu: „Aș vrea să te văd, Andrei. Nu ne-am văzut de mult. Tu m'ai uitat, poate, dar eu nu te-am uitat. Ești fiul meu. Erai copil cu părul negru când o duceam mai bine decât acum. Azi, pe lângă o boală grea, de care n'am putut să scap, îndur povara greșelilor vieții. Trebuie să știți că, afară de mama ta, am fost întim până'n vremea din urmă cu altă femeie, Ana Petrovna Goreainova, dela care am o fată, Natașa. Nadejda Vasilevna știe. Mă apasă gândul că ea nu s'a împăcat și pe semne nici nu se va împăca vreodată cu Ana Petrovna, având, firește, motive temeinice. Ai putea să adăogi și dezaprobarea ta, dar ești încă prea tânăr. Iți urez o viață liniștită și luminoasă. Ține minte, prietene, că iubirea e cea mai mare fericire și cea mai mare durere a omului și caută să-ți făurești o viață mai demnă decât a părintelui tău. De mine însă ai milă dacă poți; dacă nu mă iubești cât de puțin, ajută-mă: după moartea mea, nu respinge pe Ana și susține pe Natașa; orioum, ea ție soră”.

Scrisoarea l-a ostenit mult. Pavel Antonăci a petrecut noaptea fără somn, înăbușindu-se și privind cu ochi mari flacăra lumânării. Nadejda Vasilevna îl îngrijea. Bolnavul tăcea, ofta și își ducea dese ori mâna la inimă. Așa a trecut o zi, o noapte și încă o zi. A treia noapte, accesul au devenit mai violente. Pela ora două, Pavel Antonăci a sopțit:

— Nadejda, mor.

Soția l-a îmbrățișat din spate și l-a strâns, ca și cum n'ar fi vrut să-l dea drumul.

— Soțioară... Nadejda... Soție credincioasă, n'ai să mă poți opri lângă tine, Totuși, încearcă.

Apoi, a început să răsufle mai des; fața i s'a strămbat. Nadejda Vasilevna abia își mai ținea lacrimile. În oda de alături stătea liniștită o infirmieră. Deodată, într-o pauză între două chinuri, Pavel Antonăci a îngânat:

— Te spectam suprema mihi cum veneri hora. Te teneam moriens, deficiente manu”.

Și a sărutat mâna soției. Nadejda Vasilevna n'a înțeles cuvintele acelea, dar le-a simțit.

După aceea, bolnavul a roștit cu greutate:

— Iartă-mă, Nadejda. Nadejda, iartă-mă. Nadejda Vasilevna știa despre ce vorbea soțul. A plâns s'a lipit cu capul de obrazul lui. I s'a rupt înima când a văzut ochii mari și cam aspri ai bolnavului, ochi pe care îi iubea de atâta timp și cari erau atât de chinuți. Pavel Antonăci a dat tăcut din cap și a spus:

— Așa.

Dimineața, a murit.

L-au înmormântat într-o Joi, în dăngățul clopotelor dela mânăstire. Nadejda Vasilevna și Andrei, sosiți de dimineață, au fost la slujbă. Cerul era albastru și cristalin; în biserică veneau lumina viața. Privind pe tatăl său care zăcea pe catafalc, Andrei și l-a amintit voinic și vioi. Și-a adus aminte de scrisoarea primită cu câteva zile în urmă și a înțeles dece părintele avea accese de mâhnire. A înțeles dece mama a încrunțit înainte de vreme și dece în cesă era îndordare.

A venit timpul să-și ia rămas bun dela mort. Mama a stat multă vreme lângă coșciug, neputând să se dea la o parte. Andrei a închinat ochii. Când s'a uitat d'n nou la tatăl său, lângă coșciug stătea o doamnă înaltă, în doliu, și care săruta mâna mortului. Era atât de slăbită, încât abia se mai ținea pe picioare. „Uite-o pe Goreainova”, a sopțit cineva. Andrei a simțit un fior rece. Iat-o iubirea „lui”! Iubirea tatăl, durerea mamei. Andrei a privit-o cu luare-aminte. „Cu ce l-o fi cucerit?” Era o doamnă obișnuită, cum se găsește cu multe. „Are o fată, pe soră-meă. Soră mea! Și de n'au putut să fie de fată la sfârșitul lui!”

După terminarea slujbei, la eșirea din biserică, Andrei ținea pe mama de braț. Coșciugul venea înaintea lor. Cortegiul se mișca încet, printre monumente albe. Înmormântarea se făcea în noul cimitir al mânăstirii, de curând înflințat. Pentru cimitir se luase o pășune, și el era încă plin de flori; doar într-un colț depărtat se zăreau două morminte. Pavel Antonăci a fost îngropat al treilea în cimitirul acela. Cădelnițele zăngăneau, lălmăia împărăștia fum vânat; era un amurg auriu; la orizont fugea un fum alb; trecea un tren, Colinele abastre din jur își luau rămas bun dela ziua. În vreme ce coșciugul era scosorît în groapă, Nadejda Vasilevna s'a clătinat și era să cadă. Andrei a susținut-o. I-a spus: „Mamă, mamă!” Și s'a îmbrăbătat pe el însuși. Dar, după ce au plecat străniți, a hohotit îndelung, împreună cu mama, la mormântul tatălui său.

A trecut o săptămână. Inscora, Andrei se plimba în grădiniță, printre plopi. Dintr'un colț îndepărtat al grădini, a rupt un buchet de liliac. În balcon se pregătea masa pentru reauul de seară. Nadejda Vasilevna, palidă și tăcută, ședea într'un jilț. La mânăstirea unde se odihnea soțul ei, trăgeau clopotele; în văzduh se roteau porumbei trandafirii.

— Mamă, — a spus Andrei, fără multă hotărîre în glas, — trebuie să-ți vorbesc într-o chestie foarte importantă.

— Ce este?

Băiatul a intrat în casă, apoi s'a întors cu scrisoarea tatălui său.

— Iată... mamă, iartă-mă dacă îți voi turbura sufletul, dar... mi se pare... că trebuie.

A explicat, incurcându-se, că nu poate să nesocotească cea d'n urmă dorință a părintelui, de a nu respinge ființele pe care le iubește.

Nadejda Vasilevna a început să citească scrisoarea. Chipul l-a rămas liniștit; nu s'a schimbat nimic în el, când isprăvisse cititul.

— Biețu Pavel Antonăci!

A trecut câțeva vreme.

— Ce ai să-mi spui, mamă?

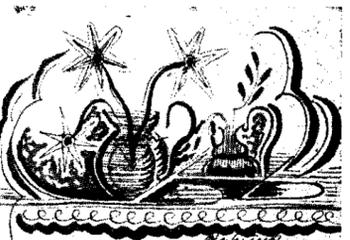
— Andrei a întrebat cu sfială, simțind o greutate pe inimă.

— E o poveste veche. Dar acum s'a sfârșit. N'am nimic împotriva acelei femei.

Nadejda Vasilevna e mai tăcut puțin.

— Dă Pavel Antonăci a rămas ceva. Mie-mi trebuie foarte puțin. Dacă e în lipsă, pot s'o ajut. Dar tu ai să faci totul s'o găsești și să-i dai. Asta-i tot.

Nadejda Vasilevna a suspirat. Andrei i-a sărutat mâna.

Ortodoxismul liricei gândiriste

(Urmare din pag. 1)

sufletești pe sensibilitatea occidentală a vremurilor, desigur, nu poate fi exclus. Dar aceasta în măsura în care există și la Eminescu un romantism german sau la Alecsandri un romantism francez. Există o osmoză și în lumea ideilor, a sensibilității, ca și în lumea faptelor de pură civilizație. Dar dincolo de ea, există o structură sufletescă a creatorului și o viziune poetică originală, în virtutea căreia se creează. Fără aceste, ca și alte elementare condiții, o plasmuire nu poate rezista dintelui vremii, este peritoare. Ținând seamă de aceste încheșări structurale, se va vedea că era fatal ca plasmuirile politice gândiriste să fie predominante în mod constant de ceiace s'a numit ortodoxism.

O GENERAȚIE DE POETI CREDINCIOȘI

Literatura română nu cunoaște firi roase de satanism sau divinitate, de credință ori necredință. Nu cunoaște structuri profunde de religioși sau ireligioși, organic încheșate, ci structuri poetice alambicate de occidental mai mult sau mai puțin credincios, după vremuri. Așa că noi propriu zis nu am avut o poezie religioasă din care să respirăm misterul divin din fiecare vers, ci o alta de concepție, pe temă de ode, rugăciuni sau imnuri. E o deosebire însă esențială. Căci gândindu-ne la Cârlova sau Grigore Alexandrescu, la Eminescu sau Vlăduțu, vom observa că religiozitatea pe care o întâlnim în cele câteva poezii e un accident, datorit romantismului francez. De parte de conceptualismul acestora, în gândiriști găsim pe cei dintâi chinuți de misterul divin, pe cei din urmă căutători de Dumnezeu. Pentru Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu ori Lucian Blaga, divinitatea nu mai este problemă conceptuală pusă, ci o adâncă și intensă trăire. De natură mistică, ea face una cu ființa lor o-menească și poetică, iar o plasmuire acestora fiind astfel o cristalizare temperamentală.

Trec peste structura intimă a poetului Crainic, urmărit în altă parte, și să mă opresc puțin asupra celeia a lui V. Voiculescu și Lucian Blaga. Schițate și acestea, ne vor conduce minunat în înțelegerea poeziei lor de factură religioasă.

În două eseuri publicate în „Gândirea”: „Confesiunea unui scriitor și medic cetit și în fața studenților teologi din București și în *Centrul atenției divine* — dintre care, poetul Vasile Voiculescu face mărturisiri revelatoare în ceea ce privește geografia intimă a sufletului său. Printre altele spune: „Eu socotesc credințioasă o însușire organică, un temperament, o cristalizare specială a vieții noastre. ...N'am nici un merit că cred, m'am născut așa! M'am născut, cred, un tip credincios chiar dacă nu aș fi religioș. Într'adevăr, așa este. O deosebire de nuanță esențială, între religioși și credincioși.

Trad. din rusește de RADU DONICI

— Iți mulțumesc, mamă, ești foarte bună.

— Spune-i, — a adăugat mama, — că n'am ură pe ea. Dar — privirea i s'a încrunțat — nu vreau s'o văd.

Discuția s'a sfârșit. Nadejda Vasilevna bea ceai și privea norii, transpirării în amurg.

Când servitoarea a luat samovarul, pe chipul îngândurat al mamei a lunecat un zămbet luminos.

— Când te vei însura, Andrișua, vei înțelege și tu aceste lacrimi.

La ora unsprezece, Nadejda Vasilevna s'a dus să se culce. Andrei se plimba pe aleile grădini, mângâinate de liliaci, printre plopi. Stelele strălucneau și adăncurile lor s'abastre îl chemau pe tână. Privindu-l, Andrei gândea la tristețile vieții, la soții întunecoși de suferință, pe cari îl trag oamenii. „Când te vei însura, Andrișua, vei înțelege și tu!”

Oare și el, Andrei, care iubește pe Zina, va trebui să treacă prin chinuri, umilințe și minciuni? Când s'a gândit la iubita lui, i s'a strâns inima. Stând culcat pe o bancă și privind cerul, simțea că dragostea lui era înfinită ca și spațiul care scânteia deasupra lui.

A rățicit prin grădini până'n zori, până când au cântat sonor cococii.

După plecarea lui Andrei, Nadejda Vasilevna a dus o viață și mai retrasă. Seara, se ducea la mormântul soțului ei. Trecea prin curtea mânăstirii, printre cupole aurite, chilii vechi și monumente; vedea o urnă de marmoră, o capelă albă depe vremea lui Alexandru doi cavaleri de bronz la mormântul unui general mort în războiul dela 1812. Pe urmă intra în cimitirul cel nou. O lua pe o aleea din stânga și se așeza pe o bancă, lângă grilajul care împrejmuia mormântul bărbatului ei. Sta acolo vreme îndelungată și se închina, închinându-se pe mormânt altfel decât a fost în viață; ceea ce a fost vremelnic, dispăruse. În amintire, chipul lui era mai curat și mai înălțător.

Într-o seară de Iulie Nadejda Vasilevna stătea, ca de obicei, la mormântul soțului. Soarele apunea. Cerul era luminos și auriu. În cimitir mirosea a fan. Deodată, ridicând ochii, ea a văzut o fată de vreo 14 ani, cu flori.

— Iertați-mă, mi se pare că v'am turburat. Fata a dat să plece.

Nadejda Vasilevna a tresărit. Ochiul fetei i-au părut cunoscuți și dragi.

— Rămâi aici, dece pleci?

Fata s'a oprit. Nadejda Vasilevna o cercețea cu privirea, a plecat ochii.

— Nu mă turburi deloc. Voincoace. Văd că ai flori. Le-ai adus la mormânt?

— Da, — a răspuns fata, — la mormântul unchiului Pavel.

Nadejda Vasilevna a suspirat.

— Așa!

Fata s'a făstăcit.

— Te cheamă Natașa?

— Da.

— Voincoace, Natașa. Să facem cunoștință. Unchiul Pavel a fost soțul meu.

Natașa a făcut „ah” și a scăpat flori.

— Dacă i-ai adus flori, înseamnă că ai știut la el. Atunci îmi ești prietenă.

Natașa s'a apropiat, s'focă. Nadejda Vasilevna a îmbrățișat-o și a sărutat-o.

— Ridică florile și pune-le pe mormint Unchiul se va bucura. El a suferit mult în viață.

Natașa a pus florile pe mormânt și s'a așezat pe bancă. Tăcea. Ochiul îi erau neliniștiți. Nadejda Vasilevna o mângâia pe păr.

Se întuneca. Cerul părea mai adânc și mai curat; au răsărit cele dintâi stele.

S'a apropiat o călugăriță și a spus:

— Se încheie cimitirul.

Era răcoare. Fântul înmormântat mirosea dulce. Pe ici, pe colo, se zăreau la morminte candeleroși. Nadejda Vasilevna a pornit la braț cu Natașa. La eșire, a îmbrățișat-o.

— Sărută pe mama și spune-i că o rog mult să poțtească o mine. Dacă îmi va permite, voi veni și eu s'o văd.

Mergând spre casă, Nadejda Vasilevna a simțit că ura a murit. Le iertase din adâncul inimii. „Pavel Antonăci, î-am îndepăntat dorința”. Urmile legături cu pămintul, cu viața se desfăceau. A vrut să scrie fiului, dar fiind oboșită, s'a culcat. A visat pe Pavel Antonăci. Era senin și-i spunea ceva, dar ea n'a putut să înțeleagă ce anume.

Nadejda Vasilevna n'a mai văzut nici pe băiatul ei, nici pe Goreainova. După o săptămână, a murit.

1) Să te priveșc când îmi va sosi ceasul din urmă

Și, murind, să te țin cu o mână slabă.

2) Probabil de pe vremea împăratului Alexandru I al Rusiei (1801—1825)

R O Ș U

(Urmare din pag. 3-a)

fixă în ochii căprioarei. M'am apropiat mai bine de el. Botul era acum rânjit. Maria venise și ea lângă mine, timidă, supusă cum n'o văzusem niciodată.

— Vezi, cum ne ironizează cu moartea lui?

— Iar începi, copilăriile?

Avea dreptate Maria. Nu era timpul acum să mă înduioșez sau să încerc speculații filozofice.

— Ai noroc și la vânătoare amice, ca și la cărți, mă bătu iarăș pe umăr omul cu chipul ca o coajă de copac.

Nu le mai răspunsei. Nu știu de ce, dar parcă mi se încheștase gura.

Nu mai puteam să vorbesc. M'am aplecat și am luat între mâini capul țapului, l-am sărutat lung pe frunte apoi am luat capul căprioarei.

Am sărutat-o și pe ea cu religiozitate. Printre degete din gura căprioarei mi s'au prelins câteva șuvițe de sânge. În clipa aceea în sufletul meu în adânc, a plesnit parcă un resort. Da, da. S'a rupt ceva, pe care

mintea nu-l putea defini acum în fața Mariei... Și lucru ciudat. Nu mai mi-a fost milă nici de țap și nici de căprioară... Dimpotrivă. Pe măsură ce mi'm mâncam mai mult de sânge pe mâini, întorcând pe o parte și pe alta animalele calde încă, în mine încolțea și mai mult pofta de a omori cât mai mulți țapi, cât mai multe căprioare, cât mai multe păsări...

M'am ridicat în fața Mariei mândru de fapta mea, de noua mea fire, de schimbarea petrecută în toată ființa mea. În clipa aceea și pe ea am văzut-o tot roșie, plină de sânge din cap până în picioare. Toată lumea mi se părea roșie.

Maria s'a apropiat de mine cu admirație. M'a înălțuit cu brațele ei moi ca niște șerpi însângerați și m'a sărutat lung cu patimă.

— Cât de mult de iubesc acum.

Eu însă continuam să văd lumea roșie, neconțent roșie...

GEORGE ACSINTEANU

Sublima decadentă POETI ȘI POEZII

— Din însemnările unui pustnic — de LAURENȚIU FULGA

Am fost astăzi la spital. L-am găsit pe Rona mai calm, mai slăbăr pe sine, cu expresia vie a unui pocăit în extaz. Prea pâlise mult, prea n'avea cunoașterea deplină a lucrurilor din preajma lui; iar admirația (cu care mai privea acum) nu mai era aceea a demoniacului de ieri — ci a unui fel de inger blajin și firav. Decum l-am privit în ochi însă, decum am pătruns cu nevăzutele mele tentacule în sufletul lui, mi-am dat seama că fratele meu își trăiește ultimele clipe. Lumina răsărită după aceea brusc în obraji, liniștea mâinilor care nu mai strângeau crispate (ca în trecut) marginea cearceafului, atmosfera aceea goală (fără chin, fără plâns, fără undulațiile triste ale spiritului), justificau toate semnul muzical al sfârșitului.

— Doctorul Petrini mi-a spus că voui scăpa! vorbi Rona, ridicându-se spre mine înveselit pe neașteptate și cu fața îmbujorată.

Auzisem cuvintele, dar știam că nu sunt ale lui. Ele porneau dintr-o stare de sugestie agonice, pentru că să știe unele false și departe de realitatea grotescă a trupului său de boală.

— „Rona a fost întotdeauna un băiat cuminte, melancolic și tandru ca o domnișoară de pension” — mi-am spus în clipa aceea. Iată de ce trebuie să fiu mai bun și mai omenos cu dânsul.

— Auzi Nichita? Iți inchipui tu ce fericit sunt? Vocea lui avea ceva de ingenunchere umilă. Vorbise astfel, cașicum așa și fost dincolo de suferințele lui. Auzeam din nou exclamându-se plăcerea fericirii. Altul, care va cădea, neconvertit dela religia fanaticilor căutători de mântuire. Atunci am simțit pe dinlăuntru, cum mă scuram una sobol cu unghiile întunecate și aspre. Devenisem grav, acuzat mereu de același strigoi al obscurității mele hereditare.

— Te-a mințit, Rona! (i-am răspuns cu glasul amar și veșted). Eu nu sunt doctor, dar și-o spun clar și precis: în noaptea asta vei muri.

Dintâi Rona zâmbi. Ah! Surăsul acela atât de alb, ochii aceia arzând ca niște ideale stigmatice de sânge. Apoi gura i se strâmbă a plâns, fruntea se încreți ca un bici, ochii se măriră de spaimă. (Căți ani aveai Rona, atunci? — 16 sau 17 ani; erai cel mai frumos copil din orașul cu tei basarabeni).

— Ești nebul, Nichita. Nu ți-am făcut nici un rău, doar. Sunt fratele tău. Dece vorbești așa?

— Pentru că eu văd moartea lângă tine. Rona se uită înfiorat și bescetic în jur. Numai albul salonului, albul agoniei. Atunci Rona nu mai avea înfățișarea suavă a unei flori scoasă din seră. Părea fricos și îndurerat, ca un om care se trezește dintr'un somn plin de moluște și spectre.

Vizita mea se termină aci. Intră o soră, albă și înaltă (urită, grozav de urită) care mă pofți foarte nepoliticos afară. Lui Rona nu i-am strâns nici mâna, n'am mai întors nici capul. Știam că el mă privește ca un câine lăsat singur, strâns de picioare, în mijlocul unui imens cavou.

În oraș se făcea primirea spectaculoasă a primăverii. Toate femeile îmbrăcaseră rochii ușoare. Coapsele oscilau pe Alexandrowskaia — flotante și măiestre, bănuitoare a turburătoare și verzi ceasuri de dragoste. Domni mijleau cu simțurile (iacomi copii și celebri amanți) — toate aceste profunde simptome ale iubirii nude. Dar pe mine nu mă entuziasma nici anolimpul colorat al păcatelor. Nu doream nici mângâierea vreuncea din aceste dulci armonii erotice.

M'am retras acasă. Aveam acolo doi pereți plini de cărți, un mobilier „stil Impărăteasa Ecaterina II”, câteva sticle cu alcool și un pisic pe care una din iubitele mele îl botezase „Diavolo”. M'am așezat la masă, am scos tușurile din sertar și am început să lucrez la planurile dictate de directorul societății. Era foarte interesant ce făceam, însă în loc de exactitatea schițelor, mă pomenii după câteva ceasuri cu toată planșa măzgălită numai de chipul lui Rona, în zeci de variații.

— Aha! Acum desigur a murit. Vorbeam tare fără să știu că, pe nesimțite, intrase mama în odaie. O femeie subțiată și atât de străvezie, că toate sfintele din biserică noastră semănau cu dânsa. Nu m'am nedermit, nici nu m'am rușinat.

— Ce cauți aici? am întrebato gâtuit și stins. Stătea pe marginea patului, strânsă în ea însăși — ca o tăcere umilă și desănjăduită. (Cum să mă mai rog pentru odihna ta, mamă bună, mamă din rai?).

— Te-am auzit Nichita! (vorbise atât de șters și de încet, încât cuvintele sunară pe alături de mine ca niște înbușite alături funcnare. Nu mai mă îndoiam de prezența ei acolo. M'am apropiat docil și lunecând pe covor, i-am îmbrățișat genunchii ca 'n serile copilăriei mele.

— Iartă-mă, mamă! Mai trebuie să-ți demonstrez că sunt un om rău?

— Nu ești tu vinovat, Nichita. Am tresărit, ridicând capul, surprins de nenaturalitatea și albeții vorbelor de acum. Erau cuvintele de totdeauna ale mamei. De câte ori o făcusem să sângereze în trecut, de câte ori înfrângeam orice bunăvoință. — prin firea mea rebelă și dureroasă, dânsa îmi spunea (sleită de spirit, neputincioasă și gârbovită parcă): — „Nu ești tu vinovat, Nichita”.

— Atunci e Altceeva, mamă? — Desigur. — Altceeva e vinovat și de moartea lui Rona. — Taci Nichita. Poate e mai bine să nu înțelegi nicio dată.

— Din nenorocire știu, mamă. Stai aci și ascultă-mă. Astăzi trebuie să explicăm motivul desordinii care a bătut atâta timp în sufletele noastre. Fii liniștită, nu mă opri. Trebuie, mamă.

Ca o stufoasă baltă de lacrimi și țipete stinse, se întinse cenușiu (peste ființele noastre) amurgul. Fantastic, suflurile serii aduceau cu ele și agonia fratelui din spital și sbuciumul marelui duh de dincolo de noi.

— Cândva mamă, înainte de nașterea noastră și poate și a ta, noi am avut un străbun chinut de dorul fericirii paradisiace. Era un om puternic, un adevărat colos, stăpânul orașului acesta. O viață întreagă nu visase decât să se purifice, să se preschimbe el însuși în propria sa iluzie. A fost desigur un nebul. Atât de mult își iubea umbra, atât de mult îi cerșea lui Dumnezeu mântuirea — încât într-o bună zi se schimbă în el cecece numim noi bunăte. Existența lui fu de-acum înainte o convertire la păgânism. Incepuse a-l urî pe Dumnezeu, nu mai credea în iericire — el însuși devenise Totul. Zadarnic încercară prietenii și iubitele să-l readucă la condiția normală a trăirii. Într-o noapte faustică, pătruns de fiorul nemuririi, își construi după chipul lui idoli de lemn. Îl părsăriră toți. Și poate că n'ar fi fost nimic, mamă, dacă nu-l aducea în biserică, înlocuind icoanele și candelabrele. În aceeași noapte, se îmbolnăviră toți copiii din oraș. Nimeni nu-și inchipuia că din cauza străbunului nostru ar porni napsta cerului. Copii zăceau, amuțiți. Nu murea, nimeni, însă. Nu se putea muri, pentru că el se ruga în biserică.

Idolii lui înlocuiră pentru câteva săptămâni — puterile Celui de Sus. Vrajitorii aflară. Bunul nostru (care iubea fericirea) fu băgat în lanțuri, iar idolii fură sfărâmați. Copiii însă tot nu se ridicară din paturi. Dece, mamă? Pentru că el însuși era un Idol. Și după ce se săturiă ceilalți, făcură în piața orașului (acolo unde este acum Soborul) o groapă adâncă. Zângăneau fiarele când îl duseră dela închisoare spre îngropământ. Bătrânii îl blestemau și-l scuipau. Femeile îl loveau cu pietre. Nu-i așa că l-au îngropat de viu? De viu mamă, fără lumânare, fără rugă, fără lacrima nimănu.

Intunecimea crescuse la ferestre — cu toate stelele stinse.

— De unde știi toate acestea, Nichita? — Mi le-a spus Rona. El l-a văzut adeseori în ceasurile lui de inconștiență.

— Adevărat, e adevărat, Nichita. A fost bunicul tău-lui tău.

Pe tărâmul celălalt, știam că 'n ceasul acela își dădeau întâlnire cele două duhuri. Acorduri de orgă îndoliată căzură peste liniștea noastră. Mama tot ghemuită cu umerii plecați, cu fruntea îngândurată — aștepta poate să se întâmple alt miracol.

— Dece te-ai întristat? E zadarnic să-l mai plângi. Auzi mamă?

— Oricum. Rona a fost un băiat bun. — Ei și? Asta nu mai are nicio importanță.

În ușă răsunară prevestitoare trei ciocănituri de deget. Tata intră sfios, nevăzută și galben.

— A murit, mamă!

Glasul lui fusese prelinca ca fumul de tămăie. Nimeni nu s'a sbatut, însă. Nu s'a auzit țipătul niciunui dintre noi. Tot mai puternic strângeam genunchii mamei. Parcă Rona de mult nu mai făcea parte dintre noi. Fusese poate feciorul vânturilor, ori fiul zărilor. Altel, nu înțeleg nici acum de ce tata a rămas în același loc lângă ușă, încovoiat, cu ochii holbați înspre ferestre. Nu mai știu nici de ce mama nu s'a ridicat să alerge inebunită la spital. Eu stam tot mototolit pe covor, bantuit de cețurile și sgomotele adâncurilor. În clipa aceea am văzut ridicându-se dintre noi (ca dintr'un nămol) un stuf alburii fără forme, care legănător se pulveriză printre perdele. Ce semnificație ar mai fi putut avea? Nu ne mai prețuiam de cât propriile noastre vieți. Egoiști și putrezi de racila vechiului păcat, nu doream decât liniște.

Dezolarea asta albă, fără suspine și fără ingenunchieri, a durat trei zile. Trei zile și trei nopți petrecute cu mortul pe catafal. Îl îmbrăcaseră pe Rona în haine de sărbătoare. Cel mai bun bijutier al Chișinăului i-a împins pe inelarul uscat o — verigă de aur scump. Fetele aduseră betea și flori. Mireasa nevăzută, mireasa necunoscută n'a turburat deloc veghea noastră lângă cel mai frumos mort. (Semănai, Rona, cu un fel de mucenic blând. Dar erai așa de bătrân! Ai să mă erți că nu ți-am strâns mâna, când știam bine că n'o să te mai revăd viu?)

Aveam impresia că toți știu despre încruntatul nostru adversar, de acum zeci de ani. La biserică se aduseră din nou flori. Corul copiilor cântă frumos ca la o serbare de sfârșit de an. Afară, lângă groapa proaspăt deschisă — prohodită doar păsările și arborii. Preoții turnară vin peste pieptul lui. Câțiva aruncară monede.

Elanul meu în fața morții era crâncen, neimpiedicat de nicio fantasmă. Nu-l iubisem niciodată pe Rona, nu iubisem de altfel pe niciunul din familia noastră. Dar atunci, am simțit din nou cum se încruciează în sânge spada nevăzută străbun cu tineretea mea. Împins de o forță ocultă, împins de toate dezastrele biografiei mele — m'am aplecat și am sărutat gura lui Rona, așa cum săruți gura unei amante care ți se dăruie în culmea epuizării ei. Era o gură veștedă și galbenă, dar buzele păstrau parcă mirosul unei răcoiri paradisiace. Nu era demon — sufletul lui Rona. Niciun Lucifer nu băntăia pe alături. Deaceia mi s'a părut așa de nepământeană sărutarea aceea.

Apoi bulgării răsunară, unul după unul, a gol. Știu că 'n sicriu nu mai rămăsese nimeni. Și Rona lugise — poate înspre alt rai al lui Dumnezeu. Mi-era inima bolnavă, broboane reci îmi cădeau de pe obraji. Cu mâinile frământând fărăna umedă, am suspinat heraldic ca 'ntr'un vis plin de nălcii. Am dus țărâna la gură și-am mușcat din acest al doilea trup al lui Rona, ca dintr'o împărtașanie. Zorile așa m'au surprins, de veghe lângă sufletul lui.

Când m'am întors acasă, dispăruse toată amintirea fratelui plecat. Mă așteptam să-l regăsesc în prag sau dincolo (în bibliotecă, în birou) dar și fotografiile lui le a-runcase tata în foc. Ritma în mine aceeași inimă mușcată de șerpi vineți ai vieții mele primare. Trei zile am stat închis între cărți, cu Diavolo alături. Acea anumită mizerie, pe care mi-o răsturnase în sânge — sângele tatii, mă trecu în altă serie de incertitudini. Simțeam lângă mine URITUL. Uritul cere o conștiință nepurificată, ca o mistică plină de maladii. Știam că n'am să mai pot trăi în casa asta. Nu, oricâtă logică s'ar mai stabili între ce a fost și este, mi-e cu neputință să mai rămân.

Și după aceste trei zile de îngemănate indoeli, intram în odaia tatii să-mi iau rămas bun. Era a nu știu câtea evadare pe care o încercam, dar de data asta trebuia să sfârșesc. Moartea lui Rona nu mă înspăimântase, pentru că îl murise comod. Dar aci, în casa asta, se păstra nedemonstrabilă și intactă — existența celuilalt. Știu — el ar fi simbolul unei rățărici prometeice, dar nu mai aveam nevoie decât de libertate.

— Tată, nu știu cum ți-aș vorbi. Ar trebui să înțelegi dela început că între noi s'a iscat o deosebire mare. Simt cum ne despărte o necesitate a mântuirii.

(Urmare în pag. ultimă)

personalitate într-o stare de permanentă poezie. Poeziile acestora se valorifică prin prezență, în toate, a unui duh poetic specific, ele poartă, toate, sigiliul caracteristic al creatorului lor și ele își completează sensul și fizionomia profundă cu atât mai mult cu cât le cunoaștem pe toate, marelui creator circulând prin ele ca un fluid, pe care nu-l poți fragmenta. Se înțelege că o poezie de Baudelaire este o capodoperă în sine. Dar în ea nu se simte numai capodopera, ci și creatorul ei, prezența unui suflet, care se lămurește și se întregeste numai din îmbrățișarea tuturor celorlalte poezii ale sale. În sonetul lui Félix Arvers nu ne pasionează personalitatea poetului, ci o idee poetică, un moment unic pe care poetul a izbutit să-l surprindă și să-l imortalizeze într-o expresie fericită.

Asemenea lui Arvers sunt mulți care n'au reușit să imprime o personalitate unei opere vaste, unei opere unitare, dar au realizat o poezie, două ori zece, bune, și care trăiesc în sine. Opera lor cade întreagă în fundul uitării, dispune odată cu autorul, numai acele câteva poezii bune sunt salvate de antologie, scoase și reținute pentru o posteritate care le va admira fără să le mai raporteze nici la autor, nici la opera lui. Sonetul lui Félix Arvers ar putea fi și anonim: el ar avea totuși aceiași valoare.

Dar poezii, aceia care adică sunt egali cu ei înșiși în tot ce scriu, până și în cea mai nerealizată poezioară a lor și în cea mai puțin perfectă și în cel mai mărunț fleac liric scris, acei poezii n'au nimerit întâmplător o operă desăvârșită, o operă izolată. Ei au primit tuturor poeziilor lor un ton unic, un stil caracteristic, un mod care este al lor și care dacă este imitat își pierde valoarea, pentru că și-a pierdut autenticitatea, un mod care poate să fructifice pe alți poezii prin asimilarea lui, dar care poate să și drobească pe epigoni, pe cei care nu au destulă originalitate, adică personalitate, spre a asemăla moștenirea poetică a marelui precursor, acei poezii care sunt prezenți în chip necesar în opera lor, nu pot fi desprinși de ea. Sonetul lui Félix Arvers, ca și alte poezii de felul acesteia, ne este indiferent cine l-a scris. Dar La beauté nu ne este indiferent că a scris-o Baudelaire!

Așa dar o poezie se poate scrie și dintr'o fericită întâmplare care a făcut ca într-o personalitate poetică slabă să se conjuge la un moment dat cine știe ce posibilități prielnică, pe care nu le putem analiza sau ști, dar numai pentru acel moment. Acele posibilități se găsesc în schimb în permanență prezente la un alt poet, cu o viguroasă personalitate, și-l fac să scrie nu poezii, ci poezie, poezie permanentă și prezentă în toate poeziile izolate ale operii sale. Poet e deci nu acela care a scris o poezie, două sau zece, reușite, ci acela care are suflet, care are forță interioară, nestinsă, care dovedește durabilitate și continuitate în posibilitățile talentului — sau geniului — său, care e același mereu — chiar când gradul realizării variază — în toată opera sa, nedespărțibil de ea.

Trecând la poezia română, putem spune că Mihail Eminescu sau Tudor Arghezi, Lucian Blaga sau Ion Barbu, pentru a enumera numai poezii de primul plan, sunt poezii în întreaga opera lor, și în cele mai umile poezii ale lor. Toate poeziile lor poartă timbrul original, marca unică, după care se recunoaște marelui suflet, marea izvestare ce le-a dat naștere. În schimb sunt unii care, creatori în câte o poezie sau două, n'au trăia și profunzimea, n'au sufletul și n'au personalitatea puternică și complexă, pe care să o imprime la tot ce scriu și care scriu câte o poezie, sau câteva, puține, realizate, vrednice de-a sta într-o antologie, așa cum a scris Iuliu Cezaar. Să vedem acel La polul Nord, la polul Sud și Regina Mab, singurele lui realizări de valoare, sau Mihail Steriade această Ceramică, ce pare că va rezista autorului ei destinul poetic al lui Félix Arvers:

Pasăre de smalt atât de vie în jocul tău cu moarte intrerupt, pe blidul vechi, cu margini de vecie cu crengi deasupra, cerul dedesupt. Cum prinsă în sbor, cu sborul laolaltă

(Urmare din pag. 1)

stai și frământă cu ciocn- condeiat nuferi de fier și fieră de pe baltă, simt cum te roade 'n sborul tău sculptat simt cum te sbați în împietritirea scumpă și smulțul vrei să-l rupi, blidul să-l spargi asemeni inimei avântul să-ți irumpă și să te pierzi spre zări mereu, mereu mai largi, acolo unde zăgazul lunei în lumini s'ascunde... Pasăre moartă, inima mea — unde?

Așa dar o poezie de o realitate mare, dar unică în cariera poetului. Această poezie poate fi singură, dar în perspectiva unui mare talent sau a unui geniu ea este perpetuată în neenumerate exemplare.

Când vreau deci să-mi răspund ce este poezia, după ce m'am lămurit mai întâi că ea este fie realizarea frumoasă a unui moment fericit exprimat estetic, fie realizarea frumoasă a unei puternice personalități ce se exprimă pe sine neconștient în toată opera sa.

Poeziile pot fi clasificate pe școli, pe curente, pe influențe. Se pot găsi elemente comune poetilor dintr'o epocă anumită, fie ei cât de mari. Pot coexistea doi, trei, cinci poezii mari care fiind fiecare original, să aibe totuși în același timp trăsături comune și istoria literară îi pune pe toți într'un comparativ, numindu-i la un loc clasici, romantici sau supra-realiști. Analiza și identificarea a cecece e comun tuturor poetilor este operă interesantă de istoric literar și e onorabilă cercetarea aceasta, care duce la stabilirea tipurilor de poezie, sau a tipurilor colective. Există familii de poezii și familii de poezii. Există continuitate de teme, de idei și sentimente sau atitudini.

Poezia se poate împărți în poezie sentimentală sau filosofică, poezie ironică, poezie hermetică, poezie descriptivă sau interioară, plastică sau muzicală și câte și mai câte. Cecece însă în primul rând trebuie să ne preocupe e cecece dă valoarea oricărei opere și aceasta nu este elementul comun general, uniformizator, ci accentul personal, modul unic al ei, timbrul ei specific. Poezia romantică înglobează la un loc pe V. Hugo, Alfred de Musset, Alfred de Vigny, Lamartine, care prezintă unele puncte tangente. Dar nu aceea e poezia care este element comun tuturor patru, ci elementul neaflat decât la fiecare în parte. Nu există deci poezie în general, ci tip individual de poezie, poezie hugoliană, sau ronsardiană, verlainiană sau rilkeană, ori, pentru literatura română, poezie eminesciană, argheziiană, barbiană sau blaghiiană. Fiindcă în fiecare poet nu admirăm cecece e comun poetic, versul, rima, ritmul, aliterarea, ideile și sentimentele — din păcate la îndemâna oricui! — ci, cecece e particular, felul în care acestea toate sunt folosite de poet, modul în care el le-a contopit într'un complex, modul hugolian, modul argheziian, modul verlainian, modul mallarmean, modul eminescian, etc.

Studiul tipului colectiv de poezie își are și el valoarea lui estetic — științific — științific, relativist vorbind — pe care nu trebuie să o subestimăm. Dar criticul, pe lângă cecece este element comun, trebuie să arate — și înainte de toate — cecece e element caracterizant și personal. Este însă aceasta posibil? Într-o anumită măsură, da. În definitiv critica face și ea ce poate! Și poate destul de puține. Cu mijloace de investigație reduse, ea nu poate reproduce scânteia genială care dă valoarea unei opere pentru simplul motiv că această scânteie este unică, deci ireproducibilă. În al doilea rând, scânteia aceea este sâmburele unui complex și dacă e scoasă din acesta își pierde strălucirea pe care o capătă tocmai dela ei. Prin analiză, critica — sau chiar numai printr'o explicare sintetică — nu urmărește a lămurii, a denunța, a pune mâna chiar pe misterul valorii specifice a unei opere, ci caută ceva mai modest: a aproba numai, pe cititor, de acest mister, a-i trezi interesul pentru acest mister, a-l ajuta să-l atingă, pe deasupra explicațiilor sale insuficiente. Și dacă și-a ajuns acest scop, cri-

tica încă a făcut destul! Pentru că, oricât s'ar strădui să explice esența ultimă a operii de artă, criticul nu va ajunge niciodată până la capăt și va rămâne mereu ceva neexplorat, ceva care nu poate fi prins decât prin intuiție directă, de la operă la cititor. Dar pentru a ajunge la acel ceva este nevoie de ocolurile explicative, de târcoale pe care le dă critica operii! Critica explică, dar nu cecece este în fond esențial! Și totuși acest esențial îl poate face presimțit, îl poate sugera prin explicațiile sale.

S'a comparat, în chip greșit, operația critică a ceea ce a unui botanist care prin faptul că rupe și arată petalele, sepalale, staminele și pistilul unei flori, numărându-le, descriindu-le și clasificându-le, nu ne poate face nici să iubim, nici să înțelegem mai bine frumusețea florii, al cărei parfum nu iese din analiza seacă a savantului. De! Mai întâi că activitatea criticului nu e identică cu a botanistului, obiectele de analiză nefiind asemenea. O floare e un obiect material și prin descompunerea ei este distrusă. Opera literară e o realitate ideală și analiza nu o distruge, căci după analiză ne întoarcem la ea și o găsim întreagă. În al doilea rând însă: care e botanistul care a avut idioata pretenție de a sustine că prin analiza sa ne face să vedem floarea mai frumoasă? Nu cred să existe un astfel de ipohimen științific! Botanistul e mult mai modest: el ne face numai să cunoaștem floarea sub o altă înfățișare, ne-o descrie în forma sa componentă și o clasifică! Atât!

De sigur că un critic descompune realitatea și-i scoarmoneste componentele materiale, exterioare, ca și pe cele ideale, interioare și că această analiză nu-l face să atingă esența care dă parfumul operii! Dar această operație, dacă ea este, natural, bine făcută și se bazează pe excitație, ne apropiem de esență și dacă nu ajungem să o explicăm, o presimțim mai ușor și parfumul operii ni se revelă mai ușor la primul contact direct cu opera, analizată în prealabil. Căci cecece trebuie să se știe, criticul nu are pretenția de a înlocui opera de analiză sau de sinteză explicativă să reia esența unei poezii, căci asta ar echivala cu pretenția de a înlocui opera cu critica ei, cecece ar fi cel puțin stupid. Critica e numai o etapă premergătoare unui nou contact cu opera, pentru că la reluarea contactului acesta să simțim mai ușor ceea ce este. Cecece e specific și personal într'o operă se simte la contactul direct cu ea și niciodată în critică. Aceasta e un simplu auxiliar care să facă mai prielnic și mai fructuos acest contact. Aceia care așteaptă dela critică să le dea de-a-gata esența unei opere, sunt greșii: critica nu este decât catalizatorul care în chimie face posibilă combinarea a două corpuri, dar el nu intră în combinație. Critica este deci etapa care pregătește combinarea emoției noastre estetice cu esența intimă a operii de artă sau de literatură.

Și atunci: e posibil o critică a poeziei? În măsura în care nu așteptăm dela ea de cât o simplă introducere în materie, da! Critica nu ne poate oferi ca porumbiața puilor săi mănăcarea din gușă, mestecată gata. Ea ne conduce numai primii pași, ne desprinde anumite constante, ne pune la îndemână unele elemente și unele date, pentru a ne înlesni efortul nostru de înțelegere directă a operii, adică de întuire a ei.

Ar trebui scris un imn pentru unicitatea și varietatea poeziei, realitate vie cu o indefinitate de posibilități și realizări. Nu există o poezie, ci zeci, sute și mii de poezii, după căți poezii au fost sau sunt și vor mai fi încă. Frumusețea emoției poetice este tocmai în scaldarea aceasta în apele unui fluviu în neconștientă schimbare. Aceiași ca noțiune abstractă și convenție a spiritului uman, în conținut, formă, și esență, poezia e asemenea lui Proteus, ambiguă, nestatornică și capricioasă fiindă, luând mereu alte și noi înfățișări.

OCTAV SULUȚIU

SCENA LITERARĂ

TEATRUL NAȚIONAL: „NU TE IUBESC”, COMEDIE ÎN 4 ACTE DE ADRIANA KISSELEFF. DIRECȚIA DE SCENĂ: V. ENESCU

O rapsodie a adolescenței

Intrucât a izbutit autoarea să creeze o comedie de valoare, credem că este o chestiune asupra căreia insistențele pot fi dăunătoare. Pentru că „Nu te iubesc” înseamnă un debut. Poate că și așteptările să urmeze, nu este exclus însă un sfârșit al carierei.

Piesa aceasta va avea fără îndoială succes. Dar nu atât ca o comedie bună, cât ca o comedie perfect jucată. Fără interpretarea deosebit de bună. Nu te iubesc n'ar putea ține alături. Ceace revine la a spune că piesa nu este realizată. Are multe imperfecțiuni. În primul rând, și iată una capitală: mișcarea personajilor nu este regislată la o logică oarecare. Numai vreaea autoarei, împune intrări și ieșiri în scenă. Apar interpretii, își spun rolul și se retrag pentru a lăsa loc altora. Dece vin unii, pleacă alții, nu se întâmplă? Mistere, nu care nu le putem rezolva atât de ușor. În special acest defect se observă în actul al treilea.

Dacă, constatându-i un suflet puternic, actul al treilea este interesant, nu mai puțin adevărat rămâne că autoarea n'a redat o scenă de viață, ci numai o înșiruire de întâmplări, spre a duce piesa la o concluzie.

În ceace privește vioiciunea dialogurilor, avem datoria să aplaudăm pe autoare. Nu desori poate cineva păstra antrenamentul acțiunii prin scântăia vorbirii, și iată ceace a izbutit în mare măsură d-ra Kisseleff.

Comedia ceace se petrece într-un mediu de iluziuni. Dar nu bolnavi iluzioniști, într-un gen de dramă rusească, ci pur și simplu oameni cari nu-și dau seama de realități, trăind pe lângă viață, fără a face nimăunui rău, nici lor prea mult, fiindcă se ocupă alții de ei.

Existența celor câteva tipuri nu este prea bine explicată. Dar nu trebuie să ne privească dacă autoarea a voit punerea pe scenă a mai multor indivizi, cu tendințe diferite.

Poate nu au prea mult rost, pentru izbândă piesei, dar pentru ca autoarea să-și plaseze părerile din gura diferitelor personaje.

Dragomir, un tată iluzionist, care-și ruinează familia și ajunge la judecătoria de instrucție, fără să fie cunoscut. E numai plin de hime și bune intenții, fără capacitate însă. Ștefana, o fată cuminte și visătoare. Mădă, un doctor tânăr și plin de viață. Bancherul Migas, un materialist care la un moment dat în fața idealismului Ștefanei, devine romantic, chiar excesiv de romantic. Un fiu al lui Dragomir, Ilicha. Un altul, îl perie. În sfârșit, sunt destule personaje care se învârtesc duse de bagheta magică a autoarei. Sfârșitul piesei e banal.

Comedia e amuzantă și decentă. Poți râde sincer, dar nu mai mult.

Mărculescu a avut în ea o creație remarcabilă. Antrenant, plin de vervă, vibrant, a obținut aplauze la scenă deschisă, numai pe merit.

D-ra Lily Carandino, cu finețe și precizie, a arătat încodată calitățile remarcabile ce posedă. D. Atanasiu, foarte amuzant, ca întotdeauna; Amigdală și Damian, în cele câteva clipe de apariție, spiritual, și în sfârșit să nu încheem modestele noastre aprecieri fără a remarcă pe d. Pop Marțian în rolul bancherului Migas, rol pe care și l-a înșușit cu abilitate.

O piesă foarte frumos interpretată, plăcută, dar numai ca spectacol-divertisment.

VICTOR POPESCU

Intr'adevăr, piesa lui Julien Luchaire poate fi socotită o rapsodie a adolescenței pure, fiindcă despre nimic altceva nu este vorba în întreaga ei desfășurare, decât despre adolescență. Nu se întâlnește un crâmpeu de viață matură, o umbră de om format, în cursul ei, ci totul se consumă, ca o poemă diafană, în craterul neliniștit al acestei vârste superbe de unde izbucnesc cele mai puternice elanuri, dar și cele mai gratuite gesturi.

„Aproape de cer”, poate să capete, ca titlu, două interpretări diferite. Una proprie: acțiunea se petrece în vârful unui munte, unde câmpia tineri excursioniști s'au întâlnit cam cu

tot atâtea tinere excursioniste și au fost nevoiți să petreacă o iarnă întreagă într-o cabană, din cauza imposibilității de a cobori, avalanșele rupând drumurile și exilându-i acolo, în împărăția zăpezilor. Cealaltă interpretare ar putea fi luată la figurat, în sensul că „Aproape de cer” exprimă altitudinea spirituală și sentimentală la care se desfășoară totdeauna adolescența, și mai cu seamă aceea a eroilor lui Luchaire. Toată viața adolescenților are ceva atât de pur și de frumos în ea, atât de exagerat uneori, încât se pare că rupe orice contact cu pământul și cu realitatea, desfrâșându-se într-o lume de adevăruri substanțiale unde totul

capătă marca irevocabilă a absolutului. Iubirea e iubire — și absolută; revolta e revoltă — tot atât de absolută; disperarea e aproape tot una cu sinuciderea și credința într-o idee, într-o formă sau într-o ființă exclude orice contradicție și orice înlocuire. În adolescență totul se petrece, așa dar, pe traiectoria Absolutului, într-o regiune unde oamenii se pot ușor confunda cu serafimii, fiindcă sunt mai... „apropae de cer”. Ce splendidă inspirație a avut autorul acestei piese când s'a hotărât să înfățișeze pe scenă numai adolescenți și să-i situeze atât de departe de lume, în creierul muntilor, realizând prin această oglindă cea mai fidelă în care se raștrâng imagini vârstei atât de fragile, încât greu poate fi observată în complexul și în mijlocul oamenilor.

Piesa ceace a scris de un parizian — și numai din Paris, orașul tuturor încercărilor și al riscurilor — ne-ar fi putut veni o operă atât de simplă și de minunată. E atâtă poezie, atâtă năvălitate și inocență, atâtă surpluș de pasiune și timiditate, în capod-opera pierută la lui Luchaire, încât îți vine uneori, în timpul spectacolului, să sari rampa și să-ți scoți din încurcătură pe bietii eroi jurăți de veștigul sublim al adolescenței. Și îți vine să faci asta cu atât mai mult, cu cât eroul de pe scena Teatrului din Sărdindar sunt înșiși interpretii. Și ei, niște adolescenți care fac teatru cu a-aceiași deznăvnicură și gravitate, cu aceiași farmec, cu care toți adolescenții din lume fac dragoste și filosofie fără să-și dea seama cât de frumos și tineresc e gestul lor.

PERICLE MARTINESCU

O NEDUMERIRE

Un fenomen curios dela o vreme denumesc toate piesele comedii. În actuala stagiune nu s'au jucat drame. „Calul năzdrăvan” a fost o comedie, actuala piesă dela National. „Nu te iubesc” comedie, la Studio, d-na Claudia Millian, comedie. Să nu mai cătam nenumărate exemple. E un fapt care denotă gustul publicului nostru. Denumirea de comedie atrage probabil lumea. Înțelegem dorința de distracție, dar chiar perversită până a dori pe afeșele dramelor, titulatura de comedie?

BALAMUC PALACE HOTEL, va apare în cursul acestei săptămâni.

Voluntă d-lui GEORGE VOINESCU aduce, o frapantă nouă, în pagini de un humor cu totul original.

Căci ilustrul autor al „Plot în brădet” face oricând să aduce pește artificialul rar și bogat

D'ANNUNZIO

Atât prin viața cât și prin opera sa Gabriele d'Annunzio rămâne cea mai complexă personalitate literară a Italiei moderne. Trecând dela atmosfera orientală a revistei Cronaca Bizantina, fondată de Angiolo și Somarunga, unde găsește necesar să afirme: „Giovinezza mia barbara e forte in braccio delle femine si uccide” ajunge în cele din urmă la o poezie tradiționalistă și patriotică după ce în prealabil depășise ca manieră și senzibilitate, pe toți impresioniștii și fragmentiștii dela „Voce”.

Anarhic, esteliazant, un veritabil nou-clasic, înzestrat cu'n excepțional dar al cuvântului, d'Annunzio are ca literat fenomenul postulat de a-și multiplica aspectele, fără a fi o clipă superficial. Asimilând toată simfonia și gândirea europeană găsim în opera lui și versimul lui Verga și misticismul lui Dostoevski și individualismul exasperant al lui Nietzsche. Pe rând îl ridică la păstrat inspirațiile străne, dănuite în mod deșințit și organic peceata extrordinarului sau temperament.

În felul acesta d'Annunzio este mai mult un scriitor feminin. Germentul creației îl vine de a-jară, dar îl crește și-l coace în sufletul lui până la genialitate.

Convins că arta e un elan către o viață multiformă, vibrantă și vie el rămâne în tot lungul carierei sale un scriitor impresionar. Chiar după 1900, când tendințele sale literare devin tradiționaliste și patriotice, nu se poate mărgini la un patriotism moderat, ci alunecă ușor către acel exasperant italianism al lui Marinetti, preconiizat în manifestele futuriste din 1909.

În teatru d'Annunzio rămâne aceeași personalitate temperamentală și lirică. Pesimismul său, care dealfel e foarte rețativ, provine dintr-o neputință principială a omului de a-și realiza integral dorințele. Debutând cu piese simbolice și hermactice ca „Cetatea moartă” (1898) și „Gloria”, (1899) unde e mai mult poet decât dramaturg d'Annunzio scrie în 1900, utilizând aceiași atmosferă de poezie caldă și stranie „Fata lui Jorio”. Dramă, inspirată a lui „Cavaleria Rusticana” a lui Verga, din lumea țărănilor, are prin frăgezimea ei și prin sufletul măreței care o străbate o covârșitoare forță poetică depășind cu mult strictul realism scenic al lui Verga.

Căci ilustrul autor al „Plot în brădet” face oricând să aduce pește artificialul rar și bogat

al expresiei pânza umedă a melancoliei. În felul acesta opera lui capătă, în ciuda tuturor aparențelor de forfrescă stilistică, nota vie și duioasă a omenescului.

AUREL CALINESCU

CORABIA CU TUFANICI

În colecția „Universul Literar” a apărut „Corabia cu Tufanici”, un admirabil poem liric dialogat datorit lui Radu Gyr.

„Corabia cu tufanici” aduce viziunea elegiacă a unei grădini care se pregătește să moară, toamna, creându-și o atmosferă de vis și simbol. „Corabia cu tufanici” este plecare vieților mici, anonime, spre stele sau spre moarte. Fantezia, suavitatea și grația din acest poem se împletesc cu sensul adânc uman, și cu simbolul unei grave sbateri sufletesti. E cântecul visului, cântecul desnădejdi, cântecul morții. Volumul a apărut în minunate condiții tehnice. Coperta și desenele interioare de George Voinescu.

Prețul lei 40

O SEZATOARE PENTRU ACTRIȚA LULU KIRIAC

Marți 12 Dec. a. c., la orele 5 după amiază va avea loc la Teatrul Ligii Culturale o sezațoare intitulată „Vers și verb românesc” sub auspiciile revistei Universul Literar.

DAU CUPRINSUL: Romald Bulfinsky, Marietta Sadova, Aurel Athanasescu, Lilly Popovici, Ion Manu, George Calboreanu, Sorana Topa, Ovid Brădescu, Victor Popescu, Virgil Carianopol, N. Brancimir, I. Anastasiad, George Dorul-Dumitrescu, Coca Farago, C. Antoniu, Kitty Gheorghiu-Muşatescu, Marietta Deculescu, Radu Gyr, George Ascinteanu, C. Fântăneru, Eugenia Voinescu, Florin Scărlătescu, Ulpia Hârjeu-Botta, Mihail Drumes, George Voinescu, C. Mitru, C. Barcaroiu, Al. Marius, Nicolae Peligrad, G. Conabie, Teodor Păunescu, Vlaicu Bârna, Cezar Theodoru, Dinu Macedonsky, N. N. Matei, Jean Tomescu, Ștefan Baciu, Traian Lalescu, Emil Botta, Anisoara Odeanu și Gh. Soare.

Venitul acestei sezațorii e destinat ajutorării actriței LULU KIRIAC; bolnavă și în neputință de a-și mai exercita profesunea.

Retineri de bilete la casa Teatrului „Ligii Culturale”. Prețul redus pentru elevi.

CONCERTELE

Simfonicele populare ale orchestrei „Radio” vor continua întreaga stagiune. Următoarele două concerte vor fi dirijate de d. Rogalsky, ultimul având un interesant program de colinde cu slojști, cor și orchestră.

Biletele la „Doina”, calea Victoriei 42.

Recitalul lui Dimu Lipatti va fi Sâmbătă 16 Decembrie, la Atenue. În program: Scarlatti, Enescu, Chopin și prime audiții de Poulenc, Debussy, Lipatti și Dohnanyi.

GEORGE VOINESCU

„MATEI MILLO”

În curând, prețiosul istoriograf teatral, Ioan Masoff, ne va dăruia o carte extrem de interesantă.

E vorba de o lucrare, de justă informație: „Matei Millo”, în care viața mareului actor va fi tratată după cele mai precise date istorice.

Choregrafie

Festivalul de deschidere al asociației naționale de dans, fondată de d. Gabriel Negry, a însemnat un frumos triumf al artei choregrafice.

Dansul își deschide și la noi un orizont luminat de motivate nădejdi. Capătă încrederea amatorilor de frumos. Se desăvârșește în ascensiune, tinzând să ajungă idealul adevăratei arte.

Cele trei protagoniste ale acestui prim spectacol, Elena Penescu Liciu, cu elevele studionului d-sale, Vera Proca Ciortea și Ira Lucesarskaja, au înfățișat trei latari ale dansului, reprezentând trei curente deosebite.

Școala nouă, școala ritmică inițiată de marele Dalcroze și desăvârșită prin Mary Wigman, a fost reprezentată de d-na Vera Proca Ciortea prin trei dansuri, dintre care „Preludiu” pe muzică de Bach a fost o

versului, penelului sau mișcării. Dansul reprezintă ca și pictura și sculptura mijlocul prin care un adevărat furișor de minuni își poate plasticiza sămburele de lumină dat de divinitate în sufletul său, fie prin propriile mișcări, fie prin alte elemente eorora le înfătează în simțire această sfântă lumină a creației. De acest adevăr am fost stăpânit în timpul spectacolului și mai cu seamă când d-ra Elena Penescu Liciu ne-a prezentat prin elevele d-sale acea minunată compoziție de ansamblu, „Silfiidele” pe muzică de Chopin. D-ra Penescu e înzestrată cu harurile Terpsichorei. Pentru d-sa dansul e religie, e viață. O creație a d-sale farmecă simțirea. O clasică prin tot ceace a realizat până acum.

În „Silfiidele” d-ra Liciu are o viziune certă a proporțiilor, a ansamblului. Toate mișcărilor le-a coordonat într-o frumoasă armonie. Interpretate erau la rândul lor înfiorate de arta și căldura sufletească a maestrei. În deosebi a-rele Indra Mulgund, un element cu frumoase promisiuni. Doina Ruxandra, Lisana Cristescu, Sorocinsky, Kety Constantinescu, Ditta Berty, Milia Valeriu, Clara Volini, Lili Ursian, Tilde Ursian, Lizi Lint, Alex. Franceska, Negrea, Răca Nicolau, au dansat cu nerv și cu siguranță în mișcări.

Un scriitor francez, Valentin Parmae în „Histoire de la Danse” spune că dansul pentru adevăratul artist, e în sânge, în inimă, în odihnă, în muncă în plăcere.

D-ra Elena Penescu-Liciu ne-a arătat prin munca și puterea d-sale de plămădire că trăiește intens acest adevăr. La festivalul asociației naționale de dans a dat concursul și d-ra Ira Lucesarskaja, solistă a baletului rus care a prezentat câteva compoziții proprii cu o finută corectă.

Mi-a plăcut mult „Dans rus” pe muzică de Tchaichovsky și „Dans tătarăsc” de Borodin, în care d-ra Ira a pus mult suflet. Recitalul de Joi seara, 30 Noembrie, depe scena Operii Române, a fost răsplătit de spectatori cu vli aplauze.

G. A.

D-ra Elena Penescu-Liciu

creație descifrată cu multă înțelegere pentru ritmul interior. Înălțuirea tablourilor s'a desfășurat cu o armonie sculpturală, reliefată în atitudini. Mișcarea bine studiată, linie corectă. D-na Vera Proca Ciortea se dovedește un real talent, care a reușit să ne stărnească emoția artistică.

Spuneam într-un articol publicat cu prilejul recitalului dat anul trecut de marele dansator german Alexander von Swaine, că artistul e cunoscut cu nepătrunsul, cu frumosul. Artă e puterea de a smulge din adâncurile sufletului omenesc plămăziri asemenea celor modelate de artă creatoare a divinității. De acest crez sunt pătrunși adevărații meșteri ai sunetului,

Sehrbilitate la Studio

Premiera comediei „Fata de la mansonară” s'a amănât pentru Luni 11 Decembrie.

G. A.

Opera

Miercuri 6 Decembrie la „Opera Română” s'a reluat „Casa cu trei fete” de Schubert-Berte. În rolurile principale d-nele Guțianu, Dima, Dogeanu, Miciora și d-nii Mircea Lazăr, Oprisan, Alger, Na și Ștefanovici.

Sâmbătă 9 Decembrie se relua „Faust” cu debuturile d-nei Becescu (Margareta) și d-lui Știrbey (Faust).

Omul de după război

Discuția am început-o în mediul unor intelectuali români, stincur preocupată de întrebarea: care este rostul mai adânc al actualului război? Va reeși omul, din el, mai bun, mai rău? Ce trebuie să spunem despre valoarea unei experiențe atât de crunte și în ce măsură lupta sângeroasă — care s'a angajat, având drept rațiuni imediate: economicul și libertatea — exprimă punctul culminant al haosului epocii noastre? Dacă adoptăm o atitudine puțin mai fatalistă, urmează să conșimțim că nimic nu se întâmplă fără nici un rost, deci să analizăm rostul și roadele, negative și constructive, ale războiului la care asistăm. Dimpotrivă, cu mai mult curaj și poate apropiindu-se de realitate, cineva ar putea să conteste rostul bălăilei de pe continent, și să declare actuala incierare drept o fidelă și nenorocită imagine a incertitudinilor de ordin general, metafizic, ce caracterizează, paradoxal, veacul acesta științific.

Am auzit chiar glasuri, care, amintind de lucrarea lui Berdiaeff „Un nouveau moyen-âge”, întrebau dacă nu cumva tensiunea către cunoaștere din ultimele două secole, contrariată exasperant de limitele inabordable ce se anunță spiritului, pe măsură ce recoltează victorii răsunătoare asupra materiei, — nu ne-ar putea împinge, iarăși, într-o nouă, milenară și medievală noapte a ignoranței.

Cronica ideilor

de MIRCEA MATESCU

Paradoxul s'ar enunța astfel: vocația cunoașterii probează și legitimează necunoscutul, ca atare cunoașterea generează incertitudinea, haosul: în loc să consolideze nădejdea și credința. Ce facem atunci? Punem punct experiențelor, refuzăm a mai cunoaște, pentru a nu spori incertitudinea prin descoperirea de noi orizonturi?

Este aici un trist și nereal dezechilibru între știință și credință, care trebuie denunțat, drept început al tuturor neînțelegerilor. Veacul nostru înregistrează „converțiri” ale savanților cei mai redevabili. Se va observa însă că revine la credință adevăratul savant, omul de pe culme, nu ateuul gălăgios, individualist emfatic, care se împărțășește din atmosfera atomistă a epocii fără ca în însuși să poată dovedi vrece cunoaștere serioasă în acest sens. Aici identificăm catastrofa Majoritatea oamenilor, repudiind credința fără să fi avut vreodată conștiința acelei trăiri interioare — aderă tot atât de nemotivat și impropriu la materialismul cel mai ateu, adică la ceace formează artificial științei, până la urmă înfrimat de veritabilul savant. Descrescăt din pricina climatului general, în care vrea să se întegreze „finesc” — modernul veacului nostru nu poate căpăta, în grabnica și superficiala lui adevăzime la scien-

tifism, nimic din ceace în realitate susține pe savant. El nu este nici credincios nici savant. În epoca cuceririlor științifice, omul acestei epoci nu este nimic, decât un ambițios, mândru de cuceririle timpului său, care ar vrea însă să fie totul.

Am vorbit însă de descrescătare. E mult de spus. Descrescătarea ar fi o operațiune reală, deși în sensul invers al creștinării. De o creștinare reală a maselor „creștine” nu s'a putut vorbi niciodată. Aceasta nu a existat. Creștinismul, întrucât este adevărată credință, operează în adâncime nu în suprafață. Or, botezul în masă, primit de barbarii care au devenit națiunile continentului nostru, este un fenomen de suprafață nu de adâncime. Creștinismul, dela începutul evalui mediu, apoi dealungul acestei epoci, „s'a lăfșit”, a fost propagat și acceptat oficial, odată cu botezul șefului de trib barbar, sau odată cu botezul capului statului.

Dar ce legătură există între creștinarea mai mult sau mai puțin politică a unei căpetenii barbare, urmată, mimetic, de supușii săi — și dreapta credință evanghelică, o învătătură a omului, una individuală, care trebia să câștige, în realitate, fiecare om — și: om cu om — nu să fie acceptată dogmatic, din rațiuni extrareligioase?

Dacă nu a fost posibilă o reală creștinare, întrucât aceasta trebuia să se întâmple individual, evident că nu se poate vorbi nici despre descrescătare, ca de un fenomen real, dar tot ca de unul de mimetism ridicul: pentru prestigiu individual al modernului științific.

Cu această ocaziune, trebuie să risipim o altă falsă legendă: individualismul atomist al

omului actual. Pentru ca să aibă conștiința individualismului ateu absolut, omul actual ar fi trebuit să nu mai aibă, realmente, conștiința creștină. Or, între individualism și creștinism nu numai că nu există nici o opoziție, dar aici stă realitatea, noi nu am reușit încă să fim creștini, pentru că nu am individuat vertical: în interior — învățătura biblică. Cum se poate lupta, în numele individului și al omului, împotriva dogmei creștine, când creștinismul real este o credință individuală? Individualismul, întrucât vrea să fie real, nu se poate înțelege decât în numele creștinismului adevărat și pentru creștinism, nu împotriva lui.

Acum limpezim expunerea. De ce să vorbim de individualism în numele materiei și să nu vorbim de individualism în numele spiritului? Nu este un fals și inutil orgoliu a ne afirma sentimentul proprietății și al existenței în direcția materiei (pe care nu o putem stăpâni în întregime, de aici deznădejdea acestui veac științificist) — în loc să-l utilizăm în sectoarele spiritului? Unul fals creștinism, i-a urmat o falsă descrescătare, iar acum, majoritățile imense ale omenirii, nu sunt nici creștini, nici necreștini, nici individualiști, nici colectivști.

Asistăm la exasperarea unor mase, aflate la răspântia cardinală a unei istorii de două mii de ani de falsă experiență spirituală, după care omul, încercând să fie ceva, a parcurs superficial și nereal experiența ce i-a fost propusă — reușind să nu fie nimic: prin raport cu realitatea valorilor.

S'a întâmplat ca această reală neștiință spirituală a omului modern — să coincidă cu momentul în care el și-a atribuit reali-

tatea existențială cea mai spornică. De aici, dezechilibrul general, neliniștea, răscrucea.

Ch. Wagner spunea următoarele: „Timpul nostru, care a gândit la toate, care a prevăzut și calculat toate, care este atât de bine înarmat, dealfel, începe să se întrebe cu neliniște unde este punctul slab al calculelor făcute și defectul ascuns de cul-rasa sa”.

O filosofie a realului, necesară epocii noastre, ar fi aceia care s'ar angaja să analizeze lipsa de valoare existențială a semnelor sub care trăim de peste două mii de ani.

Am impresia că dezechilibrul, neliniștea și acel „la întâmplare” pe care îl întâlnim în holăriile grăbite ale momentului de față — reprezintă scadența firească a falselor experiențe pe care le-au parcurs popoarele în fața spiritului și a materiei. Atât de false încât în haosul culminant și zăpăcitor al conflictului dezlănțuit, nimeni n'ar putea să spună cu precizie și fără să manifeste îndoieli radicale, pentru ce luptă. O completă anarhizare a noțiunilor. Ne gândim la cuvintele lui Gogol, citate undeva de Berdiaeff: „Il y a une grande tristesse à ne pas voir le bien dans le bien”.

Însă numai după ce vom fi încercat, în mai multe însemnări, să prindem trăsăturile omului modern și cauzele care le-au produs — ancheta cu privire la omul de după război, pe care dealfel o adresăm tuturor, își va afla poziția și cadrul.

1) V. „Le materialisme dans les moeurs” — în „Le Materialisme actuel”, Flammarion, Paris, 1929.

D. V. CREȚOIU în rolul Ponza din „Fiecare cum vede”

Carnet

MARIETTA SADOVA.

La „Studio” s'au împlinit săptămâna aceasta patruzeci de spectacole cu „Medalionul” de Ghevardo Gherandi.

E un eveniment care trebuie sărbătorit cum se cuvine. Căci în primul rând, izbândă „Medalionul” este izbândă acestei mari actrițe, acestei miracole de sensibilitate și inteligență, care este d-na MARIETTA SADOVA.

Doamna Sadova, a sfuluit în „Medalionul”, una din cele mai prețioase bijuterii.

Spectacolul de la „Liga Culturală”, „Fiecare cum vede” (Cosi e-vi pare) de Pirandello, atrage în mod deosebit atenția iubitorului de teatru autentic. Este un SPECTACOL definitiv realizat.

Marele merit al regisorului d. NICOLAE MASIM și al actorilor, al tuturor, în frunte cu d. V. Crețoiu și d-na Jenny Voinescu — este de a fi contribuit la redarea unui Pirandello care, deși nedemofat, exercită un farmec unitor asupra publicului, deobicei atât de refractar experiențelor anterioare.

DINU MACEDONSKI

Fiul unui dintre marii noștri poeți a trăit ani de-a rândul o existență aproape anonimă: actor în provincie.

Iată că acest excelent spectacol de la „Liga Culturală”, ne descoperă în Dinu Macedonski un actor de o suplețe și de o inteligență rară. Jocul Domnului Macedonski este unul prilej de mare bucurie...

SUFLEURUL.

După spectacol, în vezi leșind dintre scândurile scenei. Măturat, curbat de eusca minusculă, cu paltonul vechi pe umeri, cu aceiași pălărie străveche. Fumează amărât, ignorat, într-un colț — dintr-o biată rămasă de țigară. E timid, tăcut. Pășește ușor, să nu supere pe nimeni, el, cel mai anonim și cel mai util. A fost actor, se spune. Acum, e trecut de mult de vârsta primei tinereți, și poartă sub borul deformat al pălăriei o lumină tristă, ca un fel de nostalgie — dar și multă, multă amărăciune...

GEORGE VOINESCU

Literatură, artă, idei...

Șezătoarea „Universului literar” la Ateneul Român

Duminică a fost la Ateneul Român prima șezătoare literară din acest an, a revistei „Universul literar”. Succesul deosebit pe care l-a înregistrat frumoasa manifestare artistică, în fața unei numeroase asistențe, dovedește că inițiativa luată de revistă, de a prezenta pe scriitorii tineri publicului, este foarte bine venită. Cititorii cari au urmărit scrierile autorilor noi, în paginile „Universului literar”, au fost de față, în mare număr, în sala „Ateneului”, spre a cunoaște pe scriitorii. Simpatia și prețuirea și-au manifestat-o prin repetate aplauze.

Șezătoarea a fost deschisă de d. Șerban Cioculescu, prin conferința despre „Poezia de astăzi”. Vorbind despre producția lirică a autorilor celor mai noi, conferințierul a înfățișat caracterul deosebit al acestei producții. Impresia că poezia nouă nu este pe înțelesul publicului, — a explicat d. Cioculescu, — se datorește faptului că autorii se străduiesc să realizeze opere cât mai aproape de un model poetic superior. Poeții nu se gândesc la un succes imediat, ci îi preocupă în primul rând calitățile artei lor. De aci decurg

bogația de conținut a scrierilor, felurimea preocupărilor și a subiectelor tratate și amestecul de emotivitate și experiență lucidă care miră de multe ori. Publicul trebuie să aibă încredere în seriozitatea creației și să primească cu prețuirea convenită pe autori. Lectura trebuie condusă cu atenție, pentru că, ceea ce nu place prima dată, își descoperă valoarea la a doua sau a treia citire.

A urmat după aceea desfășurarea programului șezătorii, constând din lecturile autorilor din producțiile proprii. Au citit în ordinea stabilită pe program, d-nii: Grigore Bugarin, Matei Alexandrescu, Victor Popescu, Emil Botta, Virgil Carianopol, Constantin Fântâneru, Ștefan Baciu, George Ascălteanu, Traian Lelescu, Mihail Sorbul și N. Crovedia.

Subliniem prezenta maestrului Mihail Sorbul în programul șezătorii, ca o matură încuviințare a inițiativelor revistei „Universul literar”.

Succesul înregistrat de șezătoarea de la Ateneul Român evidențiază eficacitatea unei inițiative ce se cere continuată.

NICHIFOR CRAINIC

Pușini știu calitatea documentației din articolul d-lui Nichifor Crainic, din ultimul număr al Gândirei, „Regele și biserică”. Compus ca să arate cum se situază persoana regală față de ortodoxie, articolul d-lui Crainic își află conținutul într-o splendidă tradiție a împăraților ortodocși, din epoca bizantină. Căți au citit sau cel puțin au ținut în mână o captivantă operă intitulată „Cartea Ceremoniilor”, scrisă de împăratul Constantin al VII-lea, Porfirogenetul? Alcătuită la începutul secolului al X-lea, „Cartea Ceremoniilor” cuprinde suma protocoloalelor în legătură cu palatul sau cu biserică, respectate sute de ani la curtea bizantină.

Sansul ceremoniilor este de a-l izola pe basileu de restul supușilor și de a-l înconjură cu o aură de transcendentă. În calitatea lui de păzitor al ortodoxiei, împăratul bizantin este numai un ortodox, el este unsoul Domnului. Documentat cu material dintr-o mare tradiție, se înțelege valoarea de doctrină, a articolului d-lui Nichifor Crainic, „Regele și biserică”.

NICOLAE ROȘU

Lucrarea d-lui prof. D. Caracostea „Arta Cuvântului la Eminescu” este într-adevăr o operă de mare valoare.

D. N. Roșu recenzează în Gândirea această carte și fără să-și măsoare elogiile, începe: „Aparținut de prea multă vreme o carte. O operă epocală. Serisă de un om cu mare autoritate critică și didactică: d. prof. D. Caracostea. Câte o notiță în colo, abea prizărită prin rubrica de informații a vruinei reviste literare. Nici un cuvânt de seamă. Nici un interes și nici o ostensală de a pătrunde sensul și nouitatea acestei opere. O rezervă prudentă și premeditată cu perfidie, etc...”

Energic scrisul d-lui N. Roșu, și, desigur, just, adică posedând virtuți discriminatoare. Stărnă ceea ce se crede poziție nelucidă a adevărului și deschide alte perspective de valorificare.

LITORAL

„Litoralul” se numește publicația de o tehnică originală, redactată la Constanța, de d. Dumitru Olariu, cu concursul a doi valoroși pictori, d-nii C. Grossu și Basarab. Originalitatea tehnicii a revistei „Litoral”, constă în aceea că se tipărește dintr-o singură coală triunghiulară, îndoită de-a dreapta spre stânga, ca o copertă răsfântă de carte. Coala întocmită astfel are șase fețe. Pe fiecare din fețe redactat „Litoralul” pune o poezie alături de o gravură de d. Basarab sau de d. C. Grossu. Intocmit astle „Litoral” a cuprins un aspect cărtăresc interesant, și îndeamnă pe cel cărăuia îl code mână să colecteze fiecare număr, cu sentimentul de a nu-și știrbi „colecția”.

D. Olariu a isbutit să realizeze cu mijloace mărunte, o tipăritură artistică, sugestivă uneori ca o inscripție, ca un basorelieu, văzute fictiv, pe hârtie albă.

AUREL DUMITRESCU

Oferim cititorului un model de poezie publicată în Litoral: „Inscripție pe o monedă veche”, de d. Aurel Dumitrescu. Monedă veche, obiect de muzeu, Sacră relicvă, liman pantheonice, Pegasului stinselor, clasice vremi, Luceafăr ce-odată-a orbit pe-un Iplebu.

Luciu văzut prin negura minții, Prilej unic visului prin biblii [să-i chemi, O, tainicul sunet, sunetul tău [nerăpus Ecou din ecou l-au crescut imn [arginați, Toți, care 'n cerul de stări mai [cerșesc vre-un Iisus

„ORIZONTURI” An. I, Nr. 6-7-8, Nov. 1939

Datorită Asociației profesoriilor secundari din Galați apare revista „Orizonturi”, sub conducerea d-lui Gh. Hagiu. Numele d-lui Hagiu îl prețuim în deosebire pentru interpretările date de d-asa scrisului tânăr, totdeauna sincere și juste. Din acest număr destul de bogat remarcăm articolul o-magial „De ziua M. S. Rogelui” în care se deslușește nedesmintită și totală dragostea cu care este înconjurat Măria Sa pe tot cuprinsul Țării. Întreg articolul închinat Suveranului este mai degrabă o poemă vigoasă a resfrângerii dragostei pământului și întinșului românesc către Cel ce și-a închinat toată puterea Lui de muncă, toată înțelepciunea, toate visurile și toate nădejzile ocrotirii și destinului neamului nostru.

In restul numărului d. I. Arghintescu semnează un articol de judecătoare relevări a unor aspecte particulare din doctrina și opera lui Sigmund Freud. Pentru d. Robert Cahuleanu ne îngăduim să prețuim mai mult „Peisajul” prin notațiile lui destul de sugestive și mai ales reușind să ne dea atmosferă bine conturată.

Iosif Dumitrescu-Pietrari, o vechi simpatie a noastră, semnează două strofe mignone de un vădit progres și avânt liric.

Este totuși și o deziluzie: „Scrisoarea” d-lui Vladimir Caranali. Poezia d-sale rămâne în mod constant la o vădită preocupare socială și cu cât este mai mult poezia cu atât displace mai mult. Uneori graba și nedesăvârșitul își dau mâna împotriva poetului:

Ferește-te mai mult de automobiliștile și mai puțin de cai, Mai ales când treci iute câte o [stradă mai largă, Căci se poate să rămâi pisat, [lacolo, sub roți Sau o copită de cal năvălas [capul să și-l spargă...

Ne oprim aici! Reguli de circulație publică reușit versificate! D-l Gh. Popescu semnează o năvălă „Juratul” în care nu lipsește nici suflul, nici adănoimea analizei și mai ales nici forma corectă și chiar elegantă de prozator. „Evacuarea” d-lui Anton Florin fără a fi un sonet grav și plin de rezonanță este un minunat pastel al vieții de provincie. Și nu putem să încheiem fără o mențiune deosebită d-lui Gh. Ursu pentru articolul său de

informație istorico-literară. Prietenii de la Bărlad ai lui Emil Gârleanu.

M. Al.

MUNCĂ ȘI VOIE BUNĂ

In n-rul ultim al revistei „Muncă și voie bună” (An. I, No. 17, I.XII a. c.), remarcăm un interesant reportaj, datorit d-nei Voichița Cerceș-Predescu. Se intitulază Masa cu albine, mișcă reportaj dintr-un atelier, și atrage atenția prin elementul său literar care îl face să fie altceva decât gazetarie. Într-un atelier de apornicie, cu fete venite dela țară să învețe un meșteșug, se munceste cu o anamniță participare a sufletului la tot ce se întâmplă, în neclintirea dintre panzi pereți, de dimineață până seară. Reportajul d-nei Cerceș-Predescu ne face să ne gândim la un urmas scris din acest material plin de „muncă și de voie bună”.

DOI ELEVI

Sunt întâmplări mici cari impresionează mai mult decât „mari gesturi” anunțate cu sunte cât mai sgomotoase.

De aceea poezia noastră înseamnă aici cu toată bucuria, prezenta la șezătoarea Universului Literar, a doi elevi veniți tocmai dela Târnă-Severin. Gestul lor câștigă mai mult în frumusețe când ne gândim la elevii bucoareșteni cari au preferat, poate, un meș de fotbal unui vers rostit de vre-un poet la Ateneul Român. E drept că stadionul e mai aproape decât Ateneul român.

Sublima decadentă

(Urmare din pag. 6-a)

— Te înțeleg, Nichita. Ar trebui alt mister.
— Nu, să nu mai vorbim despre asta. M'am uitat azi în oglindă, tată. Mi s'au înăsprit obraji, ochii mi s'au afundat vineții, fruntea mi-este scrulată de dungii.
— Ai început să mbătrânești, fiul meu.
— Iată un fapt de care am oroare, tată. Astăzi am impresia că chipul meu este reversul sau imaginea răsturnată a lui Rona. Ți-l mai amintești în raclă? Rona nu murise, tată — Rona îmbătrânise într-o clipă atât cât îmbătrânesc zece oameni în cincizeci de ani. Și era o îmbătrânire suspendată, impietrită, intrată în materie.
— Degeaba îmi vorbești despre astea, Nichita. Sunt neputincios, ca să mai văd clar.
— Înțeleg, tată. Dar spune-mi: există o altă frumusețe decât aceea a tinereții.
— Cred că nu. Peste tot e chinul sleirii.
— Orice cântec ai cânta, ori cum ți-ai înflori drumul, oricum te-ai rupe de legi?
— Oricum, Nichita.
— Nu, nu se poate. Numai noi (eu, Rona, tu, mama), numai noi vedem așa.
— Greșești, Nichita. Eu știu că 'n familia noastră există o serie de disarmonii. Ele nu sunt create de mine (care v'am dat viață), nici de mama (care v'a alăptat), ci de o renunțare la viața normală a celui străbun de care tu ai auzit. Îți vorbesc, Nichita, nu ca fiului meu, ci ca unui om de departe, ca unui străin. În suflurile noastre, Nichita, trăesc mai multe umbre. Sunt umbrele idoliilor. Cu fiecare generație dispăre câte una. Cu Rona — m'am ușurat odată. Te-aș ucide și pe tine de-aș ști că e ultima povară. Dar sunt multe, Nichita. De ce nu te duci să te culci?
— Nu mai pot dormi.
— O să devii și tu odată neputincios ca mine. O să renunți, incetul cu incetul, la toate gloriile tale.
— Nu vreau să îmbătrânesc, tată.
— Nebun ce ești! Crezi că poți învinge legăturile? Noi suntem ca naufragiații pe banchize călătoare. Dela noi până acolo (până la existența reală a efemerului) sunt mii de alte ingenuncheri, mii de alte etape ale morții.
— Il priveam întunecat. Vedeam prin ei toate repulsiile fratelui și toate idealurile mele străme și mucedde.
— Odată o să te duci și tu! (Vorbise fără milă, fără reumușcare).

— Înțeleg tată de ce vorbești așa. Tu ești un om blazat. E natural. Dar moartea e un fapt brusc, e ultima limită. N'ar mai avea niciun rost să te lupți contra ei.
— Nici Rona nu s'a revoltat.
— Dar nu mă interesează ce a simțit și cum a murit Rona. Vreau să știu, tu tată, cum îmbătrânești?
— Intunericul creșcuse tot mai mult. De afară, de dincolo de marginele lumii, soseau până aici toate răcorile șerpuitoare ale nopții. Niciun sgomot. Doar în liniștea odăii, ca într'un scieriu deschis pentru alt mort viitor, am simțit cutremurătoarea sbratere a aceluiași duh oșândit.
— Nu trebuie să te mai gândești la asta, Nichita.
— Tu ți-ai dat seama că te sleiești?
— Nu, nu mi-am dat seama.
— Dar e groasnic, tată. Și noi care credeam că vom fi mereu tineri!
— Tata n'a mai răspuns. M'am ridicat și din picioare l-am privit scrutător de adânc, pentru a înțelege ce se petrece cu dânsul. Am ajuns până la fotoliul lui. Părea zidit acolo odată cu veacurile. Nicio cută nu se trezi pe frunte, niciun surâs.

— Tată, eu astăzi mă despart de voi!
— Nici atunci nu tresări. El trăia una din transele de mistică, sub sarcina aceleiași inconștiente desnădejdi. M'am retras în spre pat. Mama dormea liniștită. Mi-am aplecat gura pe obraz și am sărutat-o, plâns și întristat. Scânci ușor ca un copil în vis. (Mamă, dacă știai că fug cu adevărat, te-ai fi trezit și ai fi pornit în urma mea. Tu rămâneai acolo să suferi și să lăcrămezi, crezând că vei putea distruge vrăjitoaria. Nu ți-ai dat seama, mamă bună, că păcatul e și'n tine?). Retras în fund, am spus „adio” casei. Ușa scârțâi prelung.
— Pleci, Nichita?

Surprins între canaturi, l-am văzut înălțându-se mai galben și mai firav. M'am reîntors mai aproape de fârtura lui lumânărăteacă. Nu se încruntase, nu mă privea cu răutate. I-am prins mâinile și i-am spus mângâindu-le:
— Nu trebuie să te superi, tată. Poate e mai bine așa.
— Rămâi, te rog rămâi băiatul meu.
— E prea târziu. Trebuie să vă jertfesc pe voi. Altfel aș inebuni.
— Și tu te duci. Ce sfaturi să-ți dau?
— Niciunul, tată.
— Ba nu. Te-ai gândit vreodată la resemnarea animalelor, la muta lor reacțiune?
— Nu m'am gândit.
— Încearcă, Nichita. Încearcă să fii așa. Altfel cazii. Cazi fără să-ți dai seama.
— Voiu lupta (mă 'nțelegi tată?), voiu lupta să fiu mereu tânăr.
— Crezi, Nichita? Orice cântec vei cânta, oricum îți vei înflori drumul — oricum, tot o să mbătrânești.
— Măcar să-mi bat joc de viață, de zei, de oameni.
— Frumosește cruciad, ai să te lupți cu visele? Du-te, drum bun — Nichita!

I-am sărutat mâinile, așa cum aș fi îmbrățișat moaștele unui prieten iubit. Știam că nu mă voiu mai întoarce. În stradă, drept privind departările, nu-mi iubeam decât ti-

neretea. Și acolo în fund, se iscasc cel mai frumos miraj. Scăpam de urit, scăpam de plictiseală, scăpam de geniul păgân al casei.
— Sbor cenușiu. În trup, imi ritma ceasul aceleiași inimi de halucinat.

Se împlinesc în toamna asta — trei ani de când am plecat de acasă, trei ani de când am întors amintirile cu fața la perete. Acum îmi dau seama că tata a avut dreptate. Nu sunt eu vinovat, nici mama, nici Destinul. Alt-cineva! (Cât de mult te iubesc, bunul meu străbun! Fără tine n'aș fi cunoscut frumusețea iluziilor și nici splendoarea decadentii. Ia început mă credeam o reminiscență a idoliilor tăi și eram bucoiros. Astăzi urăsc oamenii, pentru că ei n'au înțeles de ce sunt atât de chinuit, nici de ce doream cu atâta voluptate fericirea. Mai mă cunoști, intunecatul meu străbun? Sunt umbra mersului tău prin rai).
— O spaime necunoscută mă sdrumică și mă șerpuește. Nu mai mă uimesc de frumusețea orașului acesta cascade și tentacular, nu sunt egoist față de multumirile celorlalți. Mi-e frică însă de vârsta 50—60—70. Anii aceștia readuc poate cu jerbe colorate — o altă seninătate. Dar eu fur vieții ceace are mai larvar. Am căzut. Nu beau alcool, nu trăesc nopțile în lumea interlopă, nu duc traiul mizer. E altceva. Poate prea puțină lumină, prea multă disarmonie poate.

— În seara aceea când am luat otravă, prietenul Ghina mi-a spus bătându-mă pe umăr:
— De ce ai încercat să te sinucizi? Trăește viața, tinerel! Bea, iubește, dă-te peste cap!
— Nu pot, scumpul meu amic. A mă da peste cap înseamnă a rămâne de multe ori cu capul în jos. Și nu vreau. Nu pentru că poziția ar fi prea incomodă, nu pentru că aș deveni ridicol, nu pentru că mi s'ar lăsa tot sângele în creeri — dar aș fi prea aproape de pământ, prea aproape de inima străbunului îngropat de viu.
— Identitatea mea nu mai are nicio importanță. Sunt omul creat de propriile mele fantasme. Și dacă oglinzile mai mă reculeg în apele lor ireale cu înfățișarea asta de saltimbanc sălbatec, nu înseamnă că mai există omește. Nu

mai am nicio credință. Sunt omul pur, omul diafan, neomul. Dacă se poate spune. Biografia mea biologică se aseamănă cu a stelelor care nu fac parte din niciun sistem planetar. Spiritualicește — sunt o idee, cea mai frumoasă idee (liberă și nestatornică).

Și totuși, pentru toți am fost o dezamăgire. Și prietenii și profesorii și iubitele n'au văzut în mine decât umbra unei mari iluzii, reversul unei ciudate beatitudinii. Căci niciodată n'am știut să-mi verific realizările, nici să păstrez intactă realitatea mea narcisică.

La 2 Noiembrie împlinesc 22 de ani. Nu mă mai întreb pentru ce trăesc, nici dacă mai mi se poate releva sensul unei alte fericiri. Iubesc atât de mult revelațiile suspecte ale gloriei! Știu însă, că pe-aici prin inima mea nu mai trece nicio nălucă. Plâng doar pentru respirația eternă a omului nebulos și decadent din mine; mă rog pentru transformarea lui în stea sau în vânt. 22 de ani. Intuneric, din ce în ce mai mult întuneric.

(Rona, fii bun și deschide porțile să intru. Sunt obosit, sunt insetat, sunt bătrân — Rona!).
26 Octombrie 1939.

LAURENȚIU FULGA

Pentru „Albatroși”

(Urmare din pag. 1)

„Armata din 1939, starea asta cu arma la picior în timp de mare învălmășeală a lumii (fericită definiție dintr'un recent discurs regesc) nu-i atât de necesitățile pentru scriitor pe cât era poate, ca să spun așa, socoteala care venea, obișnuit după recrutare, să-i cointorbe Arcadia. În această neplăcere consta, desigur, toată catastrofa la care am bănuit că se referea în condescendența sa amicul din vechea avangardă. Iată de ce am folosit aici această întâlnire, fiindcă, sper, ea m'a ajutat să dibui, cine stie, dincolo de atari catastrofe perimate.

Să cute, prin urmare, prin tenebre...
Oare măreția apropierea de esența lucrurilor, de certitudinea sufletului, după despoarea lui violentă de toate sedimentele moarte, incurcate, ce-i alcătuesc haina convențională, se poate realiza numai în războiul ca fapt indeplinit? Nu și în febra în tensiunea ce o simți când adulmecii pasul lui Marte?

Această măreție care poate fi un ideal de prim ordin al artistului, nu este de căutat, de secerat cu toată înfrigurarea astăzi, ca o scumpă cometă ce trece prin poziția favorabilă observatorilor, deși marele război adevărat, cataclismul, nu s'a declarat?..

— În lumina de vitriol a posibilității de a muri (ertare pentru locul comun) ne aflăm zădărnici, drama.

— Inmuații în această nouă lumină, noi copii prezentului, cari n'am putut fi crezuți în stare a visa, vom lua chipuri de oameni.

Pentru asta momentul e mai mare infinit decât războiul, mai bine zis cu mult mai real. Se vorbește, dealtfel, foarte mult despre monotonia frontului de lângă „Tara nimăni”. Cu toate acestea se scrie pentru omul soldat în Franța cel puțin cât se tricotază.

— La noi, ceace e de mirat, revistele fac cam prea multă filologie, deși tara tricotază intens. Să se mai spună că imită literatura franceză!..

— Programul de pe zonă nu prevede o deasă alimentare a styloului. Dar am învățat în proximitatea gamelei, să iad, să mă bucur în așa fel încât să cred că un codru pustiu de cântăreți, loc arămiu de respirație a batalionului, mă are în vedere. Soldații au aflat că sunt „poet” și au iscodit să-mi afle tristetele „necesare”, anterioare melancoliei.

— Miruit și eu în marea problemă ce se degajă din explicațiile ce însoțesc programul de scriură a veacului, nu putem să mă desprind din noapte decât pentru vânarea unor bucurii pure, cu adevărat naive, dincoace de crengi, lângă pădurea diversă înfășărit, complet, românește orchestrată a sufletelor ostășești. Mi-am recunoscut versurile în cântecele lor de marș, satisfacție nebănuită, firișcă de mărgăritar pentru mărișă, mai negru decât diavolul „poet hermetic”.

— M'au surprins așa primii fulgi de iarnă, înșiși novecii fulgi mai blânzi, poate, cu mâna care, prin lipirea de vîșucă, se ischăvea de alte lirose anticipații ce vor fi măhnit ninoșarea de-aliadată... Și-am găsit glas de mângăere pentru cei loviți în exercițiul ălor patruzeci de versuri zilnice de aceste epocale concentrări.

SIMION STOLNICU